Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ӨБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-нэй гарана | № 236 (15859) | 1981 оной октябриин 14, среда | Сэн 2 мүнгэн.

АЛМАЛТА, АРЬБАЛАЛТА — ШУХАЛА ЗОРИЛГО

ороноймнай бүхы баялиг манай ажалша арадай гараар бүтээгдэдэг гээшэ. Үдэр бүри улам ехэ шу-үүрһэн малтагдана, электрын элшэ хүсэн үйлэд-дэнэ, машина болон station-ууд бүтээгдэнэ, арадай хэрэгжэлэй элдэб янзын эд бараан гаргагдана, ороо-һо сутлуулагдана, мяхан, һүн, тоһон болон бусад хоолой зүйлнүүд абтана. Эдэ бүгэдые үйлэдбэрилэн тула хэмжээлэшэгүй ехэ ажал хэрэгтэй, нилээд материальна болон мүнгэ зөөриин гаргаша хэгдэнэ. ...нимэһээ Эхэ оронойнгоо баялигые, бүхы үйлэд-бэрилэгдэһэн юумэеэ гамтай зүбөөр ашаглаха, гээлтэ хо-рол оруулхагүй, хаа хаанагүй эд болон мүнгэ зөө-ри алмажа, арьбалжа һураха гээшэ мүнөө үедэ шухалын шухала зорилго болоно. Энээн тухай партиин XXVI съезд дээрэ үргэн ехэ хөөрэлдөөн болоһон, шүүмжэлхы ажаглалта-нууд хэгдэһэн гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ. «...Экономическа по-литикын голынь юуб гэхэдэ, жиирэй, тон юрын лэ юумэн: хүнэй һанагдамаар хэрэг — ниитын баялигта эзэн ёһоор хандаха, манайда бии байгаа бүхы юумэеэ гүйсэд дүү-рэн, таарамжатай зохидоор ашаглажа шадаха хэрэг болоно. Тиимэһээ энээндэ ажалша коллективүүдэй ... үүсхэл, партийно-ниитын хүдэлмэри зорюулаг-дажа байха ёһотой», — гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Тоосоо-ной дотор нүхэр Л. И. Брежнев онсолон тэмдэг-лэһэй.

...ай республикын ажалшад, бүхы совет арадтал ...түрэл партиингаа ээлжээтэ съездын шиидхэбэри-...е бодото дээрэнь бэелүүлхын тула, алмалта, арь-...балалта туйлахын тула нилээд ехэ хэшээл оролдолго ...а байнхай. Гансашье үйлэдбэреэ үргэдхэхэ бэшэ, ...түүхэй эд, материал, түлишэ, элшэ хүсэ болон ...й нөөсэнүүдые алмаха талаар тодорхой хэмжээ-...нүүд бэелүүлэгдэдэг болонхой. Республикымнай ...предприятинууд — прибор бүтээлгын нэгэдэл, ло-...вагон заһабарилгын, Тимлюйн цементын завод, ...сэмбын комбинат, Улаан-Үдын локомотивна депо ...бусад алмалта, арьбалалтын түлөө бүгэдэ арадай ...ндэ оролсоод, бага бэшэ амжалтануудые туйлан... ...эзэнь, М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна ...й захиргаан, партком болон профсоюзай органи-...электрын элшэ хүсэ, дизельнэ түлишэ алмаха, тии-...поезднуудай ябаса улам түргэдхэхэ талаар комп-...түсэб табяад, бэелүүлжэ эхилһээр хэдэн жэл бо-...Энэ хэрэгтэ социалис мүрысөөнэй, ниитэ-политическэ ...ойлгуулламжын хүдэлмэриин, эрдэм мэдэсээ, мэр-...дээшэлүүлгын бүхы арга боломжонууд элсүү-...зорюулагдаһан байна. Илангаяа хүндэ ашаатай ...нүүдые ябуулха, «Шанарай рейснүүдые» нэбтэрүүл-...гадал ехэ ашаг үрэтэй байгаа. Эдэ бүгэдын ашаар ...бүри хэдэн зуугаад мянган киловатт-час электрын ...хүсэн, хэдэн арбаад тонно дизельнэ түлишэ алмаг-...дануу.

...бор бүтээлгын нэгэдэлдэ мүн лэ ехэ юумэн хэгдэ-...байна. Жэшээ болгон нэгэдэлэй механическа цехэй ...эри харабал, һүүлэй үедэ металл алмаха талаар ...хэмжээнүүд бэелүүлэгдэжэ, жэлдээ хэдэн тонно ...эд арьбалагдаад, нэмэлтэ продукци гаргагдадаг бо-

...люйн цементын заводто энэ талаар эмхидхэлэй-...ческэ хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэжэ байнхан. ...эдэ алмалта, арьбалалтын түлөө хүдэлөөндэ заводой ...хүдэлмэрилэгшэдэй хабаададаг болоһониинь һай-...ай. Электрын элшэ хүсэ болон түүхэй эд алмаһанай ...материальна болон моральна урмашуулгын шэнэ ...нэбтэрүүлэгдэнэ. Эдэ бүгэдын ашаар 1981 ондо ...мянган киловатт-час элшэ хүсэ алмаха гэһэн социа-...лис уялга абанхай. Мүнөө үедэ тэдэнээ амжалтатайгаар ...бэелүүлжэ байна. Иимэ үшөөл олон жэшээнүүдые дурдажа ...болоор.

...ай ажахыдашье ехэ юумэн хэгдэдэг гээшэ. Түбэг ...һэлтэй жэлдэ ургуулһан ургасая, үбһэ тэжээлээ, ...малайнгаа продукци, малай тоо толгойе бүрин бүтэн ...гаргаха, гарза хоролтодо оруулхагүй гэһэн бэлэн бэшэ ...зорилгонуудые хүдөөгэй ажалшад шиидхэжэ байнхай.

...шье бүхы дээрээ арадай ажахын һалбари-...нуудта алмалта, арьбалалтын түлөө шанга, үдэр бүриин ...ябуулагданагүй гэжэ тэмдэглэлтэй. Зарим пред-...приятинууд болон барилгын эмхинүүдтэ, колхоз болон совхо-...зуудта «Түүхэй эд, түлишын-элшэ хүсэнэй болон мате-...риальна бусад нөөсэнүүдые алмаха ба зүбөөр хэрэглэхэ ...хүдэлмэрые шангадхаха тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-...эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые бодото дээрэнь ...бэелүүлхэ талаар холын хараатай, комплексно хэмжээ ...ябуулганууд түсэблэгдөөгүй байһаар.

...гаа барилгын эмхинүүдтэ биратай юумэн хэгдэ-... Улаан-Үдын хирпиисын заводто, «Бурятжелезобе-...тон» нэгэдэлдэ болон бусад предприятинуудта электрын ...хүсэ гамнаха хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандаха ушар-...нууд үзэгдэнэ. Олон тоото түхеэрэлгэнүүд, механизмууд ...хоосоор хүдэлгэгдэнэ, электрын лампочканууд гэгээн са-...хюу үдэр носоогдоно.

...барилгын талмайнууд дээрэ материал — хирпиисэ, ...железобетон зүйлнүүд, шэл болон хюрөөдэмэл модон эб-...деэ, хиидэ һалана. Жэшээнь, хангалтагүйгөөр зөө-...гдэһэн, шанарайнь муугаа боложо, жэл бүри 10—12 ...мянган хирпиисэ бутаржа, хэндэшье хэрэггүй болоно. ... Иимэ ехэ хирпиисээр 60 байратай 8—10 байрын ...гэр жэл соо барижа болохо байгаа ха юм. Энээн тухай ...һан бодолгото болохо ёһотой.

...ай ажахыда техникэ, машинануудта хайша хэрэгээр ...хандаха, түлишэ болон тоһодолгын материалнуудые гам-...гүйгөөр гаргашалха ушарнууд олон үзэгдэдэг. Мал ажа-...хын продукциин тоо бүридхэлые һайжаруулха, шанарыень ...дээшэлүүлхэ талаар бүхы арга боломжонууд гүйсэд хэ-...рэглэгдэнэгүй.

...малай нөөсэнүүдые алмаха гээшэ мүнөө тон шухала. ...һээ ажалша хүн бүхэнэй шадабарине ашаг үрэтэй-...гөөр хэрэглэхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, хүдэлмэриин ...табилгые нарижуулан һайжаруулха, ажалай эм-...хидхэлэй болон түлөөһэнэй онол арганууды, нэн түрүүн ...бригадна гурим үргэнөөр хэрэглэхэ ушартай болоно. ...эдэ бүгэдые хаража үзэхэдэ, хэхэ, бүтээхэ юумэн ни-...лээд ехэ байна бшуу. Партийна, совет болон профсоюзай ...эмхинүүд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд мате-...риальна, ажалай болон мүнгэ зөөриин нөөсэнүүдые ашаг-...тайгөөр хэрэглэхын, үйлэдбэриин участок бүхэндэ ...алмалта, арьбалалта туйлахын тула тодорхой хэм-...жээнүүдые абаха, холын хараатай түсэб табиха ёһотой. ... Энэ гүрэн түрын удха шанартай хэрэгтэ ниитэ-...политическэ болон ойлгууламжын хүдэлмэри, харуулан ...хиналха хэрэгсэлнүүд бүримүһэн шэглүүлэгдэхэ зэргэ-...тэй. Энээндэ алмалтын түлөө тэмсэлдэ хүн бүхэниие ха-...болулха ябадалай ехэ удхатайшье, ехэ аша туһатайшье ...болох лабтай.

...эр иимэһээ КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүд ...бэелүүлэгдэһэн, «Экономико гаргаша багатай байха ...ёһотой» гэһэн шухала заабарине бодото дээрэнь бэелүүл-...хын түлөө ажалша коллективүүдэй, ажалша хүн бүхэнэй ...оролдолго элсүүлэгдэхэ болоно ха юм.

КПСС-эй ОБКОМДО, БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ, ОБЛПРОФСОВЕДТЭ БА ВЛКСМ-эй ОБКОМДО

МАЛ АЖАЛАЙ ПРОДУКТНУУДЫЕ ҮЙЛЭДБЭРИЛГЭ БА ГҮРЭНДЭ ХУДАЛДАЛГЫЕ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ ТАЛААР РАЙОНУУДАЙ ДУНДА ДЭЛГЭРҺЭН СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ 1981 ОНОЙ ГУРБАН КВАРТАЛАЙ ДҮНГҮҮД ТУХАЙ

Мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ба гүрэндэ худалдалгые дээшэлүүлхэ талаар дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй 1981 оной гурбан кварталай дүнгүүдые КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, облпрофсовет болон ВЛКСМ-эй обком хаража үзөө.

Нэгэдэхи һуури эзэлһэн ХЭЖЭНГЫН РАЙОНДО КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, облпрофсовет болон ВЛКСМ-эй обкомой дамжуулгын Улаан туг 1200 түхэригэй нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар барюулха гэжэ тогтообо. Энэ район гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө 116 процент, һү—106, ноохо—106 процент дүүргэһэн, 1980 оной энэ үеынхитэй сасуулхада, гүрэндэ мяха худалдалгаяа 27 процент, һү—7, ноохо 16 процент дээшэлүүлһэн, бүхы түрэлэй малай тоое олошоруулһан байна.

Хоёрдохи мүнгэн шан—800 түхэриг ХОРИИН РАЙОНДО олгогдобо. Тус район гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө 133 процент, һү—100, ноохо—105 процент дүүргэжэ, 1980 оной энэ үеынхитэй сасуулхада, гүрэндэ мяха худалдалга 27 процент, һү—7, ноохоһон 16 процент дээшэлүүлэгдэжэ, бүхы түрэлэй малай тоо олошоруулагдаһан байха юм.

Гурбадахи мүнгэн шан—500 түхэриг ХУРАМХААНАЙ РАЙОНДО олгогдобо. Энэ район гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө 104 процент, һү—109, ноохо 101 процент дүүргэһэн, пёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада, мяха худалдалгаяа 140 процент, һү—28, ноохо—13 процент дээшэлүүлээ, эбэртэ бодо малай, хонидой, адуу морндой тоое олошоруулжа шадаһан байна.

Мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ ба гүрэндэ худалдаха түсэбөө бэелүүлхэ талаар ЯРУУНЫН, ЗАГАРАЙН, КАБАНСКЫН болон ХОЙТО-БАНГАЛАЙ районуудай ажахынууд һайнаар хүдэлөө гэжэ тэмдэглэгдэбэ.

Республикымнай ажалай үдэр

ХАГСУУ ХҮЙТЭН АЙМШАГТАЙ БЭШЭ

Адууһа малдаа һайн, дулаан байра бэлдээд, элбэг хүрэхөөр үбһэ тэжээлээр хангаад байбал, үбэлэй хүйтэн, хабарай хагсуу һалхин аймшагтай бэшэ гэжэ малшан бүхэн мэдэхэ байха.

Энэ жэлдэ эдэ бүгэдые хараалдаа абаһан «60 лет Октября» колхозойхид малайнгаа үбэлжэлгэдэ бэлдэхэ хүдэлмэрине бүри намар эртүүр, дулаан байхада, эхилһэн юм. Тус ажахын барилгашадай бригадын хүсөөр хониной байдаг 25 кошара, һү һаалиин фермын байра, залуу үхэрнүүдэй 4 хашаа заһабарилагдаба.

—Үхэр, хониной байранууд гол түлэб үбэлжэлгэдэ бэлэн болгогдоод, октябриин 1-һээ малга тэрээн соогоо оруулжа, эдеэлүүлжэ захалбабди. Малшадай гэр байра, улаан булангуудшье сагаалагдажа, шэрдэглэжэ дүүрэнтээ. Тэжээл бэлдэлгэдэ 3 цехэй хоёрынь бэлэн болонхой. Үлөөшэнь һаяын үдэрнүүдтэ заһабарилагдаха юм. Һү һаалиин фермын оньһон түхеэрэлгэнүүдынь мүн лэ бэлэн болгогдоо,—гэжэ колхозой партийна организациин секретарь В. Р. Дабаев хөөрэбэ.

—Энэ жэлдэ малай эдихэ үбһэ тэжээл хэр зэргэ бэлэдхэгдээ гээшэб?—гэжэ асуухаламни, тэрэ иигэжэ хэлээ һэн:

—Хэнэйшье мэдэһээр, байгша ондо манай ниигэ ган гасуур болоо, ургаса ехэ муу байгаа. Хэды тиимэ байдалай тохёолдоошье һаа, бүхы зоноо үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадуулжа, яһала горитой тэжээл нөөсэлөөбди. Жэшээлхэдэ, мүнөө 2100 центнер үбһэн һурилэгдөө, 1500 тонно сенаж дарагдаа, 6000 центнер зелёнко хуряагдаа. Хараалһан түсэбнай дүүрээгүй. Эдэ үдэрнүүдтэ Омско областиин ажахы ошожо, 3000 центнер һолоомо бэлэдхэжэ эхилхэмнай. Мүнөө хуряаһан үбһэ тэжээлээ малай үбэлжэхэ газарнуудта шэрэжэ байнабди. Ехэнхи һуринуудай хорёологдонхой юм.

Үнэхөөрөөшье, тус колхоз тэжээл бэлэдхэлгэдэ онсо анхарал хандуулаа. Мүн малайнгаа үбэлжэлгэдэшье эмхитэйгээр бэлдээ гэжэ тэмдэглэхээр

Д. ДОНДОКОВ.
Зэдын район.

Манай фотокорреспондент Сергей Балдуевай буулгаһан зураг дээрэ Хүртэйн леспромхозой залуу модо отологшо Владимир Хархеновые харапат. Тэрэнэй ажалай намтар һаяхан эхилһэн. Гэбэшье богонихон болзорой туршада шадамар бэрхэ хүбүүн леспромхозой түрүүшүүлэй тоодо оронхой. Владимир Тарасович леспромхозойнгоо модо отологшодой дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ ходо түрүүлжэ гарадаг. Тэрэ арбан нэгэдэхи табан жэлдэ ажалдаа онсо шалгаран хүдэлнэ. Энэ жэлэй август һарада Красноярск городто болоһон зональна мүрысөөндэ хабаадалсажа, республикынгаа нэрэ хүндые хамгаалалсаһан байна. Тэрэ конкурсдо Владимир Хархенов дүрбэдэхи һуури эзэлээ һэн.

Владимир Тарасович Агуу Октябриин 64 жэлэй ойн хүндэлэлэй мүрысөөндэ жагсаһан, эдэ үдэрнүүдтэ эрхим һайнаар ажаллажа байна.

МҮРЫСЭНЭБДИ: БУРЯАД, ШЭТЭ, ЯХАД

1981 ОНОЙ ЯНВАРЬ—СЕНТЯБРЬ ҺАРАНУУДАЙ ДҮНГҮҮД

Түсэбэй дүүргэлтэ (проц.)

	Буряадай АССР	Якадай АССР	Шэтын обл.
ПРОМЫШЛЕННОСТЬ			
Продукци худалдалга	99,5	102	101
Ажалай бүтээсэ	99,2	101	106
Промышленна предприятинуудай тоо бүхыдөө	174	135	199
Продукци худалдаха түсэбөө дүүргээгүйшүүл	45	1	44
Энэнь ниитэ тоодо (процентээр).	26	1	22
ХҮДӨӨ АЖАХЫ			
Мал ажалай продуктнуудые бэлэдхэлгэ (9 һарын түсэбөөр)			
мал ба шубуун	110	114	111
Һүн	109	109,5	103
Үндэгэн	109	100,7	107
Ноохон (жэлэй түсэбөөр)	103	—	105
Тариан ажалай продуктнуудые бэлэдхэлгэ (жэлэй түсэбөөр)			
Хартаабха	80	132	128
Овощ	22	99	41
КАПИТАЛЬНА БАРИЛГА			
Гүрэнэй капитальна һомолголгоор ашаглалгада оруулагдаһан гол фондынууд	77	84	55
Гүрэнэй капитальна һомолголго бүхыдөө	93	93	31
тэрэ тоодо:			
Барилга-хабсаралтын хүдэлмэри	94	95	81
Гэр байрануудые ашаглалгада оруулалга	68	69	45
Өөһэдын хүсөөр хэһэн подрядна хүдэлмэриин хэмжээн	96	[illegible]	82
ХУДАЛДАА НАЙМААН			
Гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаанай розничнэ эд бараанай эрьесэ	103	102	103
ХҮН ЗОНОЙ АЖАҺУУДАЛАЙ ЭРИЛТЭ ХАНГАЛГА			
Хангалгын ниитэ хэмжээн	98	99	98

Буряадай АССР-эй Статистическэ управлени.

Л. И. БРЕЖНЕВ НЕМЕЦ ПРОФСОЮЗУУДАЙ НЭГЭДЭЛЭЙ (ФРГ) ТҮРҮҮЛЭГШЭ Г.-О. ФЕТТЕРТЭЙ ХӨӨРЭЛДЭБЭ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев ВЦСПС-эй уряалаар Советскэ Союзда ерээд байһан Немец профсоюзуудай нэгэдэлэй (ФРГ) түрүүлэгшэ Гейнц-Оскар Феттертэй октябриин 13-да Кремль соо уулзажа хөөрэлдэбэ.

СССР-эй болон ФРГ-гэй хоорондохи харилсаае хүгжөөхэ асуудалнуудаар, хоёр талые һонирхуулһан мүнөөнэй уласхоорондын байдалай, Европын оронуудай ажалшадай ажабайдалай зарим асуудалнуудаар тэдэ хөөрэлдөөнэй үедэ һанамжануудаа хэлсэһэн байна.

Экономикын, эрдэм, соёлой болон бусад асуудалнуудаар СССР-эй, ФРГ-гэй хоорондохи али алиндань ашатай туһатай харилсаае хүгжөөхэ һайн арга боломжонууд бии гэжэ этигэн найдажа байһанаа хоёр тала мэдүүлээ. Энэнь хоёр оронoй арадуудай аша туһада харюусажа, Европодохи политическэ байдалые һайжаруулхын тула шухала удха шанартай байха юм.

Буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгые хизаарлахын түлөө, Европо түбидэ тогтууритай һайн эб найрамдал хангахын, Европын бүхы оронуудай амгалан ёһоной харилсаа холбоо тогтоохын түлөө тэмсэлдэ ажалшадай аша туһые түлөөлдэг ниитын эмхинүүд шухала үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй гэжэ мүн лэ тэмдэглэгдэбэ.

Хөөрэлдөөн хани халуун, нүхэд ёһоной оршон байдалда үнгэрбэ. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев, ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ А. И. Шибаев, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша А. М. Александров, мүн ОНП-гэй федеральна правлениин уласхоорондын таһагые даагша Э. Кристофферсен хөөрэлдөөндэ хабаадалсаһан байна.

(ТАСС).

ТАСС — ШЭНЭ ҺОНИН

ДАЙНАЙ ВЕТЕРАНУУДАЙ КОНФЕРЕНЦИ

Дайнай ветерануудай бүхэсоюзна табадахи конференци октябриин 12-то Москвада Союзуудай байшангай Колонно зал соо нээгдэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев, СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй түрүүлэгшэ А. П. Шитиков, Совет Арми болон Далайн-Сэрэгэй Флодой Главна Политическэ управлениин начальник, армиин генерал А. А. Епишев, сэрэгэй элитэ ехэ начальнигууд, граждан болон Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветерануд, партийна, совет болон ниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд президиумдэ һууга. Дайнай ветерануд — союзна болон автономито республикануудай, хизаарнууд ба областьнуудай түлөөлэгшэд, гадаадын 36 оронһоо ерэһэн айлшад зал соо һууба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев суглаарагшадай урда үгэ хэлэбэ. Тэрэ иигэжэ хэлээ:

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет Таанадта, дайнай ветерануудай бүхэсоюзна табадахи конференциин делегадуудта, амаршалгын үгэнүүдээр, элүүр энхэ ябаха хүсэлэнгүүдээр хандаха зуураа, ажал ябуулгадатнай ехэ амжалтануудые хүсэнэ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Леонид Ильич Брежнев эгээл һайн һайхан хүсэлэнгүүдые таанадта дамжуулба. Тэрэ алдарта Совет Армиин зэргэдэ жагсажа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түрүүшын үдэрһөө һүүлшын үдэр хүрэтэр хүшэр бэрхэтэй зам гаталһан байха юм. Энэ амаршалгань Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай урдын бүхы фронтовигуудта, партизануудта, подпольщигуудта, дайсантай шанга тэмсэлдэ социалис Эхэ оронойнгоо сүлөөтэ ба бэеэ даанан байдалые хамгаалһан, фашис дарлалта мүлжэлгэһөө хүн түрэлтэниие аршалан абарһан хүнүүдтэ зорюулагдана.

Конференцидэ хабаадагшадта Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй эльгээһэн амаршалгые Б. Н. Пономаревой соносхон уншахадань, суглаарагшад нэрьемэ удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар угтаба.

Дайнай ветерануудай совет комитедэй түрүүлэгшэ армиин генерал П. И. Батов тоосоото элидхэл хээ.

НАМАРАЙ ЭРШЭТЭ АЖАЛ

НИКОЛАЕВ. Ингулецкэ уһалууриин газарай ажахынууд тэжээлэй свеклын таригдадаг талмайнуудай ашаг үрэ дээшэлүүлхые оролдоно. Шевченкын нэрэмжэтэ совхозой Я. Гудкогой хүтэлбэрилдэг оньһожоруулагдамал звено 30 гектарай туд бүриһөө «ротевальце» сортын 2300 центнер свекло малтажа абаһан байна. Тарилгаяа эртэ хэһэнэй, һайнаар элдүүрилһэнэй, газарай хүрьһэндэ үтэгжүүлгэнүүдые оруулһанай, саг соонь уһалһанай ашаар үндэр баян ургаса ургуулагдаа.

МИНСК. Гомельско областиин ажахынууд жэл хахадай турша соо хүрэхэ силосэй нөөсэ бэлэдхэбэ. Белоруссиин бусадшье областьнуудта энэ шэмэтэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри графигһаа уридлан ябуулагдана. Долоон миллион тонноһоо үлүү гэхэ гү, али нёдондо жэлэйхиһээ 2 миллион тонноор ехэ шэмэтэ тэжээл дарагдаа.

Республикын колхоз, совхозууд олон жэлэй ногооной эшэ, саахарай свеклын набша намаа, овощой үлэгдэлнүүдые үргэнөөр суглуулжа, ниитын адууһа малда элбэг хүрэхэ тэжээлэй нөөсэ баялигуудые байгуулжа байна. Элбэг тэжээл бэлэдхэхэдээ, малай үбэлжэлгые амжалтатай һайнаар үнгэргэхэ байһанаа ажахынуудай ажалшад һайн ойлгоно.

(ТАСС).

...ЭЛ СУРТАЛАЙ ТЭМСЭЛЭЙ АСУУДАЛНУУДААР НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИ

...ябриин 13-да Улаан-Үдэдэ ...-эй XXVI съезд социалис хүг-...эй гол шухала асуудалнууд ...болон мүнөө үедэхи үзэл ...ай тэмсэл» гэһэн темэтэй на-...конференци хүдэлмэреэ эхил-...Энэ конференци ороной зүүн ...үзэл түрүүшынхеэ КПСС-эй ...ай обкомой, СССР-эй Нау-...ай академиин Гадаадын үзэл ...ай элдэб хэлбэрилнүүдэй шу-...асуудалнуудые шэнжэлдэг на-...соведэй, Бүхэсоюзна «Знание» ...РСФСР-эй «Знание» бүлгэ-...эй үүсхэлээр зарлагдаһан бай-...

...КПСС-эй обкомой хоёрдохи секретарь **В. Г. Бирюков** оролто үгэ хэлэжэ, тус конференци нээгээ.

Түрүүлэн «Советскэ Союзай республикануудай социалис хүгжэлтын дүй дүршэлэй бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удха шанар» гэһэн элидхэл КПСС-эй обкомой секретарь **А. А. Бадиев** хэбэ.

«Коммунизмда эсэргүү үзэл сурталай стратеги» тухай лекци КПСС-эй ЦК-гай Пропагандын таһагай лектор **А. А. Сазонов** уншаба.

«Азиин социалис оронуудай хүгжэлтын зарим шухала асуудалнууд болон империализмын бүхэдэлхэйн стратеги» гэһэн асуудалаар СССР-эй Наукануудай академиин Зүүн зүтэй түүхэ шэнжэлдэг институдай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ, түүхын эрдэмэй доктор, профессор **А. С. Шин**, «Бодото социализмын асуудалнуудаар буржуазна болон ревизионис үзэл бодолнуудые шүүмжэлхэ методологиин асуудалнууд» — СССР-эй Наукануудай академиин Гадаадын үзэл сурталай элдэб хэлбэрилнүүдэй шухала асуудалнуудые шэнжэлдэг научна соведэй секторые даагша, философиин эрдэмэй доктор, РСФСР-эй эрдэм наукын габьяата ажал ябуулагша **В. Г. Смолянский**, «СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай социалис экономическа нэгэдэлэй удха ба саашанхи хүгжэлтэ» — КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Ниитын эрдэмэй академиин доцент, экономическа эрдэмэй кандидат **Н. А. Зотова**, «Совет союзна республиканудай хүгжэлтын дүй дүршэлэй интернациональна удха шанар болон коммунизмда харша ябуулганууд» — СССР-эй Наукануудай академиин Научна соведэй ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ, түүхын эрдэмэй кандидат **Л. А. Брутян**, «Хүгжэлтэ түгэс социализмда эсэргүү империализмын үзэл сурталай һүйдхэлтэ ябуулганууд» — СССР-эй Наукануудай академиин Социологическа шэнжэлгэнүүдэй институдай секторые даагша, философиин эрдэмэй кандидат **И. В. Мерзликин** элидхэлнүүдые хэбэ.

Мүнөөдэр научна конференци хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэ.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

КОММУНИСТНУУД ХОДОДОО ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

КПСС-эй XXVI съездын һуулээр Захааминай районой партийна бүлэгүүдтэ тоосоото-һунгалтын суглаанууд түрүүшынхеэ боложо үнгэрбэ. Партиин съездын болоһоноо хойшо багахан сагай ошоошье, тэрэнэй эмхидхэхы, зохёохы удхатай хүсэн манай ажабайдалда эли тодоор харагдана. Бүхыдөө табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбөө дүүргэхэ зоригоор социалис мүрысөөн районой ажалша коллективүүдэй үргэнөөр дэлгэрнэ. Дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялганууд абтажа, экономическа болон социальна хүгжэлтын түсэбүүдые бэелүүлхэ талаар хэмжээнүүд хараалагдаһан.

Коммунистнуудые, бүхы ажалшадые элсүүлхэ зорилготой партийна бүлэгүүдэй хүдэлмэри эдэ суглаанууд дээрэ гүнзэгыгөөр бүхы талаһаа харагдаа. Түйлаһан амжалтануудаа тобшолон хаража, бии байһан дутагдалнуудаа элирхэйлжэ, үйлэдбэриин партийна талаар хүтэлбэрилхэ хэрэг, эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэрие саашадань һайжаруулха хэмжээнүүдые тодорхойлоо. Мүн партиин гэшүүн бүхы ажалша коллектив дотороо ямар байха ёһотойб гэжэ КПСС-эй Устав соо элирхэйлэгдэһэн ааб даа. Тэрэ коллективэйнгээ үйлэдбэриин, нийтын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадажа, мүрысөөнэй манлайда ябаха уялгатай. Иимэ үндэр эрилтэйгээр Эдэн вольфрам-молибденэй комбинадай партийна комитедэй (парткомэй секретарь В. М. Лаптев) партийна бүхы 27 бүлэгүүдтэ тоосоото-һунгалтын суглаанууд үнгэргэгдэжэ, коммунистнуудай гүйсэдхэхы журам дээшэлүүлгээр, Уставай эрилтэнүүдые дүүргэлгээр тэдэнэй хүдэлмэридэ сэгнэлтэ үгтэһэн байха юм.

Партком бүхы 266 коммунистые бүлэгүүд болгожо хубаарилхадаа, нэн түрүүн тэдэнэй ажалай уялга, үйлэдбэриин халаан болон технологическа онсо илгаануудыень хараада абаһан байна. Комбинадай гол участок, уурхай, халаан, цех бүхэндэ партийна бүлэгүүд эмхидхэгдэнхэй. Тиигэжэ тэдэнэр хүдэлмэришэдэй ажалай, нийтын ажабайдалай эдэбхи дээшэлүүлнэ.

Комбинадай коммунистнуудай социалис мүрысөөнэй манлайда ябажа, коллектив дотороо жэшээ болоһыень, нийтын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададагыень, мэргэжэлээ саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ байдагыень суглаанай тогтоолнууд гэршэлнэ. Жэшээнь, Т. А. Валеевай хүтэлбэрилдэг барилгашадай ажахын-тоосооһо бригада (партгрупоргынь В. Н. Григорьев) шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабарине 64 жэлэй ой болотор дүүргэхэ уялгаа амжалтатайгаар бэелүүлээ. Энэ хүрэнгэ бригадын коммунистнууд ударидана. Тиихэдэ декабриин 15 болотор жэлэйнгээ даабаринуудые дүүргэхэ уялга абаһан бурилышан В. И. Афанасьевай бригадыншье шалгарна. Бригадир өөрөө партгрупорг боложо һунгагдаад табадахи жэлээ ябана. Виктор Иванович урдахи зарлалда СССР-эй Верховно Соведэй депутатай үндэр нэрые арюунаар абажа ябаһан намтартай.

Эдэбхитэй ажал хэрэгээрээ түлөө һаналаа табидаг партгрупоргынь бүлэгэй коммунистнууд үүсхэлтэйгээр хүдэлмэрилжэ ябуулдаг. Тиимэһээ Эдэн партком партийна бүлэгүүдэй ажалые дагшаар харюусалгатай хүнүүдые һунгаха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулдаг байна. Тэдэнэй тоодо партиин областной комитедэй гэшүүн, шанаржуулгын фабрикын машинист Н. Б. Минченко, Холтоһоной уурхайн бүлэгэй бригадир В. Н. Москвитин, арадай депутатуудай районно Соведэй депутат, халуун уһа дамжуулдаг түхеэрэлгын ахалагша машинист В. С. Винтулькин болон бусад оролсоно.

Партийна бүлэгүүдэй гол зорилгонуудай нэгэн гэхэдэ, хүдэлмэришэдые предприятиингаа эзэн байхаар хүмүүжүүлгэ болоно. Үйлэдбэреэ үргэдхэхэ, бүхы баялигтаа нарин нягтаар хандаха гэхэ мэтэ тон шухала. Тиимэһээ эдэ асуудалнууд суглаануудта ехэ бодомжотойгоор хэлсэгдэһэн, шүүмжэлэгдэһэн юм. Мүн партийна бүлэгэй гэшүүд ажалшадые хүмүүжүүлхэ, харуулан ойлгуулха агитацида, цехүүдэй талмайнуудые болбосон түхэлтэй болгохо, газетэ ба журналнуудта захил хүүлэхэ хэрэгтэ саг үргэлжын анхарал хандуулжа байдаг. Нэгэ хэды болоод лэ коммунистнуудай тоосоон үнгэргэгдэнэ. Нийтын эмхинүүдэй, профсоюзай болон комсомолой бүлэгүүдэй ажабайдалда мүн лэ шалгалта, хиналта хэдэг юм.

Мүнөө комбинадай партийна бүлэгүүдтэ тоосоото-һунгалтын суглаанууд боложо үнгэрөө. Дутуу дунданууд элирүүлэгдэжэ, зарим партгрупорг, цехүүдэй партбюрогой гэшүүд шанга шүүмжэлэлдэ ороо. Зарим бүлэгүүдтэ суглаан саг соогоо үнгэргэгдэһэн гэжэ хэлэгдэв. Олон коммунистнууд үйлэдбэрие саашадань һайжаруулха талаар хэлэхэ, суглаануудтаа эрхэтэйгээр хэлэлсэдэг. КПСС-эй гэшүүн, Юндэнэ уурхайн мастер М. Н. Ботясов бэеэ буруугаар абажа ябаа, тоосоото хугасаа соо 8 дахин партийна суглаануудта ерээгүй. Тингэжэ энэ хүн партийна организацитайгаа харилсаа холбоогоо алдаа бшуу. Тэд партийна журам хазагайрулһан энэ хүн зэмэдэ ороо юу гү? Үгы. Үшөө партийна иимэ 6 гэшүүнэй нэрэ, обогууд нэрлэгдэжэ, гэбэшье эдэнэр ямаршье зэмэ амсаагүй байна.

Үнгэрһэн суглаанууд дээрэ комбинадай дүүжэн хэрэгын коллективтэ байгуулагдаһан партийна бүлэгэй хүдэлмэриин эмхидхэлэй һула байһаниие тэмдэглэгдэбэ. Тингэжэ үйлэдбэриин шухала подразделенинүүд тус коллектив партийна нүлөөгүй үлэшэһэн байна. Эндэхи коммунистнууд ямаршье эдэбхи үүсхэлгүйгээр ажаллана. Партиин зарим гэшүүд Уставай эрилтэнүүдые бүрин бэелүүлжэ байгүй ушар шүүмжэлэгдэбэ.

Комбинадай эгээл томо үйлэдбэринүүдэй нэгэниинь Холтоһоной уурхай болодог. Эндэ 107 гэшүүдһээ бүридэһэн юм. Үнгэргэгдэһэн суглаанууд түсэб тоосоото-һунгалтын суглаа дээрэ коммунистнуудай оруулдаг хубита тухай шанга хөөрэлдөөн болоо. Нэгэдэхи участогта (партгрупорг А. Д. Ангаев) түсэб жэлэй эхинһээ хойшо нэгэтэшье дүүргэгдээгүй. Уурхайн партбюрогой секретарь В. Н. Пожидаев эндэхи ажал хэрэгүүд, коммунистнуудай үүргэ дээшэлүүлхэ хараанууд тухай мартажархиһан байна.

Партийна бүлэгүүдэй тоосоото һунгалтын суглаанууд дүүрэбэ. Парткомууд, партбюронууд, партийна эхин организацинууд коммунистнуудай хэлэһэн ажаглалтануудые, дурадхалнуудые бүхы талаһаань шэнжэлжэ, тобшолол хэхэ, тэдэниие бэелүүлгээр тодорхой хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй.

В. КВАШНИН,
КПСС-эй Захааминай райкомой партийно-эмхидхэлэй таһагай инструктор.

ҺЭЛЬБЭН ШЭНЭЛЭГДЭҺЭНЭЙ АШААР

Нийслэл хотын промышленностиин түрүү предприятинуудай нэгэн — «Серп и молот» заводой һэльбэн шэнэлэлгын хүдэлмэри 1972 ондо эхилһэн юм. Энэ шухала хүдэлмэриин дүүргэгдэхэдэ, завод 87 миллион түхэригэй нэмэри олзо доход олоо.

Түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй зорилгонуудые предприятиин коллектив шадамар бэрхээр дүүргэжэ байнхай. 1981 оной найман һарын туршада түсэбһөө гадуур 1185 мянган түхэригтэй продукци худалдагдаһан байна. Жэлэй эхинһээ хойшо 556,6 тонно түлишэ, 3608 мянган киловатт-час электрын элшэ хүсэн, 13746 гекакалори дулаан, 175 тонно хара металл алмагдаба.

Энэ жэлдэ партийно-политическэ һуралсалай хэшээлнүүдтэ заводые техническэ талаарнь һэльбэн зэбсэгжүүлхэ, алмалта, арьбалалтын түлөө хүдэлөө үргэдхэхэ тухай асуудалнуудта гол анхарал хандуулагдаха байна. Заводто мүнөө 352 пропагандист партийна һуралсалые ябуулна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заводой экономическа кабинедые даагша А. Зяблова (дундань) полит-гэгээрэлэй кабинедэй консультант В. Ткачёва хоёр пропагандистнуудтай хөөрэлдэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИИЕ—КОМПЛЕКСНО ГУРИМА...

ПОЛИТ-ҮДЭРЭЙ ҮРЭ НҮЛ...

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ бүхы районуудта һара бүриин гурбадахи четвергдэ үнгэргэгдэдэг нийтэ полит-үдэрнүүд заншалта болонхой. «Алмалта, арьбалалта, мүн гээлтэ хоролтонуудтай тэмсэл — түсэбтэ табан жэлэй нөөсэ баялиг» гэһэн темэтэй ээлжээтэ полит-үдэр сентябрь һара соо үнгэргэгдэбэ.

Бэшүүрэй райондо энэ полит-үдэр һайнаар үнгэрөө. Тэрэнэй урда тээ партиин районно комитет бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Полит-үдэртэ хабаадагшад тодорхой заабаринуудые урид абаһан байха юм. Ажал хэрэгэй талаар бүхы районой, тус тус предприяти, ажахынуудай байдалые харуулһан тоо, баримтанууд тэдээндэ бэлэдхэгдэжэ үгтэһэн байна. Долоон хоногой урда тээ хаана, хэд тэрэниие үнгэргэхэ тухай тодорхой график «Бичурский хлебороб» газетэдэ толилогдобо.

Элидхэлшэдые томилхо хэрэгтэ партиин райком угаа анхаралтайгаар хандаа. Тэдэнэй ехэнхинь КПСС-эй райкомой элидхэлшэд, предприяти, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, ахамад экономистнууд, бухгалтернууд болоно. Тиихэдэ «Знание» бүлгэмэй лекторнууд болон политинформаторнууд эндэ хабаадуулагдаа.

Охин-Булагай совхоздо—райгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин ахамад экономист П. Ф. Носков, совхозой директор П. С. Алексеев, ажахын ахамад экономист Г. П. Коробенкова, XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо— партиин райкомой нэгэдэхи секретарь А. П. Плотников, колхозой түрүүлэгшэ Е. З. Утенков, «Новосретенский» совхоздо КПСС-эй райкомой секретарь П. П. Ефимов, хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ болон шанарыень шалгаха талаар гүрэнэй ахамад инспектор М. Е. Сергеев гэгшэд хөөрэлдөөнүүдые үнгэргөө. Бусадшье ажахынуудта хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд энэ хэрэгтэ олоороо хабаадаа.

Энэ үдэр район дотор 120-соод хүн үгэ хэлэжэ, мянга гаран хүн тэдэниие шагнаа.

Тэжээл бэлэдхэлгэ тэрэ үедэ район соо дүүрэнтэжэ байгаа. Хонин ажалдашье халуун үе саг байһан. Тиимэһээ эзэн ёһоор ажахы эрхилхэ арга боломжонуудые дүүрэн ашаглажа, бии байһан юумэеэ гүйсэдөөр, гамнан хэрэглэхэ гэһэн тэ хабаадаһан элидхэлшэд болон лекторнууд гол анхаралаа бии байгаа дутагдалнуудта, элирүүлэгдээгүй нөөсэнүүд болон ашаглагдаагүй арга боломжонуудта хандуулаа.

КПСС-эй XXVI съездын уряае дэмжэн, хүн бүхэн хэшээл оролдолго гаргаха ушартай.

Бэшүүрэй районой ажалшад энэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй ургасаһаа — 110 мянганһаа доошо бэшэ центнер ороохо гүрэндэ тушааха гэһэн уялга абаһан байгаа ха юм. XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой коллектив районой газар тариалан дээрэ хүдэлдэг бүхы ажалшад, механизатор ба мэргэжэлтэдтэ хандаһан хандалга соогоо ургаса хуряалга, тэжээл бэлэдхэлгэеэ эмхитэй һайнаар үнгэргэе гэжэ уряалһан байха юм.

Партиин райкомой бюрогой һайшааһан энэ үүсхэлые районой ажалшад халуунаар дэмжээ. Энэшье зүйтэй. Юуб гэхэдэ, Бэшүүрэй районой тариалан энэ жэлдэ һайн ургасатай. Үбһэ ногооншье элбэг. Тэрэнээ гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абаха гээшэ районой ажалшадай түрүүшын ээлжээнэй зорилго байгаа бшуу.

Үүсхэл гаргаһан XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозойхид гектар бүхэнһөө 12 центнер ороохо абажа, 30 мянган центнер таряа гүрэндэ тушаагаад, жэлэйнгээ даабарине 8 мянган центнерээр үлүүлхэ гэһэн уялга абаһан юм. Энээнэй һүүлдэ тус ажахы үрэһэ хүрэнгөөр, малай эдихэ талха тарлагаар хэрэглэмжээ түгэс хангаха аргатай байха. Тиихэдэ колхозой механизаторнууд таряагаа хүдэлмэриин 15 үдэрэй туршада гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряаха уялга абаа һэн. Абаһан уялгаяа дүүргэхын түлөө тус ажахынхид нилээд хүсэлэл оролдолго гарган тэмсэжэ байнхай.

Һү ехээр үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ тушаахын түлөө республиканска мүрысөөнэй үүсхэл гаргаһан районой малшад мүн лэ амжалтатай. Байгша оной 8 һарын туршада тэдэ 7,5 мянган тонно һү һаажа, нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулбал, 11 процентээр үлүүлбэ. Һү тушааха 9 һарын түсэб бүри август һарада дүүргэгдээ. XXI партсъездын нэрэмжэтэ, «Победа» колхозууд, Бэшүүрэй, Охин-Булагай совхозууд һүеэ имагтал нэгэдэхи сортоор тушааба.

Гэбэшье нийтэ полит-үдэртэ хабаадаһан элидхэлшэд болон лекторнууд гол анхаралаа бии байгаа дутагдалнуудта, элирүүлэгдээгүй нөөсэнүүд болон ашаглагдаагүй арга боломжонуудта хандуулаа.

Жэшээнь, адлирхуу эрхэ байдалтай аад, жэлэй туршада тус тус ажахынуудта үйлэдбэрилэгдэһэн продукциин дунда зэргээр хүн бүхэндэ хүртэсые сэгнэбэл, 1980 ондо Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхоздо — 2403 түхэриг, Бодонгуудай совхоздо — 2212, «Победа» колхоздо — 2233, Калининай нэрэмжэтэ колхоздо 2165 түхэриг байгаа һаа, харин «Новосретенский» совхоздо — 1355 түхэриг, «Сибирь» совхоздо — 1375, XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо — 1569, «Рассвет» колхоздо оройдоол 1630 түхэриг байба. Хэрбээ гээгдэһэн ажахынуудай ажалай бүтээсые түрүүшүүлэй хэмжээндэ хүргэбэл, бүхыдөө район соо үйлэдбэрилэгдэһэн продукциин хэмжээн 3,5 — 4 миллион түхэригөөр нэмэхэ байгаа.

Тэрэшэлэн 1980 ондо хүдэлмэриин хүсэнэй талаар колхоз, совхозуудай түсэбтэ хэрэглэмжын 87 процент хангагдабашье, нэгэшье ажахыда жэлэй дунда зэргын хүдэлмэрилэгшэ ажалайнгаа сагай жэлэй фондые гүйсэд ашаглаагүй. Хёлгын совхозой хүдэлмэрилэгшэ бүхэн дунда зэргээр 45 үдэр, «Новосретенский» совхоздо — 60 үдэр, Охин-Булагай совхоздо 180 үдэр гээбэ.

Материальна болон байгаалиин баялигуудые хямгадан, гамтай зүбөөр ашаглахада ашагтай байдаг. Хэрбээ район соо элдүүрилэгдээгүй байһан газарые ашаглажа, гектарһаа дунда зэргээр 8—10 центнер таряа абаа һаа, бүхы талмай дээрэһээ 7 мянга шахуу центнер ороохон абтаха һэн.

Уһалууриин газарые саг соонь хүсэд уһалжа шадаагүй дээрэһээ район соо гектарай дунда зэргээр 3 — 5 центнер ороохон, 8 — 10 центнер үбһэн дутуу абтана. Минеральна утэгжүүлгэнүүд ехээр гээгдэнэ. Район соо имагтал гурбан ажахы — Дзержинскиин нэрэмжэтэ, Охин-Булагай болон «Сибирь» совхозууд утэгжүүлгэ хадагалха жэшээтэ һайн складуудтай.

Тиихэдэ ургасаяа һайн шанартайгаар хуряажа, түлишэ-түрхисын материалнуудые гамтайгаар хэрэглэжэ, техникэ, тэжээл, үрэһэ хүрэнгэдөө эзэн ёһоор, хямгадан хандахада, ямар нэмэлтэ нөөсэнүүдэй элирүүлэгдэхэ байһан тухай тодорхой жэшээнүүдые элидхэлшэд шагнагшадай анхаралда табиһан байна.

Продукциин өөрынь үнэ сэнгэй талаар районой ажахынуудай хоорондо горитой илгаа бии байһаар. Калининай нэрэмжэтэ, «Победа» колхозуудта 1 центнер һүнэй өөрынь үнэ сэн 40 түхэриг байгаа һаа, Хёлгын, Охин-Булагай совхозуудта аяар 60 түхэригһөө үлүү болоно.

Районой түрүү ажахынууд — «Победа». Калининай нэрэмжэтэ колхозууд, Бэшүүрэй, Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозууд арбадахи табан жэлдэ үнеэн бүриһөө 2 мянга гаран килограмм һү һааба. Районой бүхы ажахынуудай иимэ үрэ дүн түйлаа һаань, район соо үшөө 25 — 26 мянган центнер нэмэлтэ һүн жэлэй туршада абтажа, урдахи табан жэлэй жэл бүриин хэмжээн 20 — 22 процентээр үлүүлэгдэхэ байгаа. Мяха, ноохо, бусад продуктнуудые үйлэдбэрилхэ талаар иимэрхүү жэшээнүүд мүн лэ дурдагдаа.

Районой хүдөө ажахын үйлэдбэри горитой материальна баазатай гээшэ. Эндэ 6 колхоз, 7 совхоз, шубуунай фабрика, холимол тэжээл үйлэдбэрилдэг ажахынууд хоорондын предприяти, ажахынууд хоорондын «Полив» гэжэ предприяти гэхэ мэтэшэлэн бии. 2 мянган гахай нэгэ доро тэжээн таргалуулха хүсэтэй ажахынууд хоорондын комплекс баригдажа байнхай.

Үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада, юһэдэхи табан жэлтэй сасуулбал, жэлэй дунда зэргээр һү тушаалга 9 процентээр, мяха — 4 шахуу процентээр, ноохо — 12,7 процентээр нэмээ. Гадна тушаагдаһан һүнэй шанар һайжараа.

Үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада районой хүдөө ажахын үйлэдбэридэ 32 миллион түхэригэй капитальна һомололго гаргашалагдажа, юһэ-
дэхи табан жэлэ[...]
процентээр үлүүлэ[...]
гасаа дотор совх[...]
мэришэдэй салин [...]
лон колхознигууд[...]
түлөөһэн 25,8 [...]
нэмээ.
Үнгэрһэн полит-[...]
со шэнжэнь гэхэдэ, [...]
байдалые һайн мэд[...]
хэлшэд нийтэ-по[...]
зорилгонуудые тус [...]
лективүүдэй эрхэ [...]
холбон, шагнаг[...]
ажал хэрэгүүдые [...]
абан, һонирхолтой [...]
гэс тодорхойлолго[...]
һэн байна. Иимэ [...]
шагнагшадшье эдэ[...]
хабаадажа, олон [...]
нуудые табиһан, [...]
той, аша үрэтэй [...]
радхалнуудые оруу[...]
на. Мүнөө партиин [...]
пропаганда болон [...]
таһаг тэдэниие [...]
зохихо тобшолол [...]
Гэхэтэй хамта [...]
үнгэргэлгэдэ дута[...]
ушарһан байна. [...]
Хаяан һууринай [...]
райсоведэй гүйсэд[...]
дэлмэрилэгшэдэй [...]
районой газетэдэ [...]
бошье, хойшолуула[...]
гэхэдэ, олонхи хүн[...]
тэрэ үедэ полевой [...]
байһан дээрэһээ [...]
колхозой түрүүлэгш[...]
Вахрунов, ахамад [...]
Д. А. Веретина [...]
шагнаба. Зүгөөр [...]
рай тохёолдожо [...]
һые урид мэдэжэ, [...]
доо зүбөөр дуул[...]
олохоор байгаа бш[...]
Гадна элидхэлш[...]
торнүүдэй харуулан[...]
ха хэрэгсэлнүүдые, [...]
зураг, диаграмма, [...]
нуудые хэрэглэбэл[...]
малта, арьбалалта, [...]
тэ хоролтонуудтай [...]
түсэбтэ табан жэлэ[...]
баялиг» гэһэн темэ[...]
үнгэргэһэн хөөр[...]
шагнагшадые ехэ[...]
хуулжа, үрэ нүлөө[...]
гүй ехэ болохо ба[...]
гөөр партиин райком[...]
хэлэгшэдшье эдэ [...]
дые урид бэлдэхэ [...]
налаа табяагүй ба[...]
Гэбэшье Бэшүүрэ[...]
до болоһон энэ [...]
юрэнхыдөө эмхитэй [...]
үнгэржэ, ажалшад[...]
табигдаһан харю[...]
зорилгонуудые бэе[...]
рэгтэ өөрынгөө үүр[...]
гэһэн байна.

Ю. БОЛД[...]
КПСС-эй обкомой [...]

Үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэд! Хүмүүжүүлгын, мэдээсэлэй болон пропагандистска хүдэлмэриин шанар дээшэлүүлэгты!

Совет хүн бүхэндэ коммунис үзэл суртал, ажабайдалай эдэбхитэ хараа шэглэл нэбтэрүүлэн хүмүүжүүлэгты!

(КПСС-эй ЦК-гай Уряануудһаа).

Совет орон дотор

МАЛДА ЭДЮУЛЭГДЭХЭ «КОНСЕРВЭНҮҮД»

ВИННИЦЭ. Винницкэ областиин малшад талха таряанай зүйлнүүдэй орондо хэрэглэгдэхэ белогоор болон витаминаар баян шэмэтэ паста бэлэдхэдэг болоо.

Тэжээлэй бүхэсоюзна эрдэм-шэнжэлгын институдай Украинын филиалай эрдэмтэдтэй хамта Винницкэ областиин Винницкэ районой «Украина» колхозой мэргэжэлтэд гахайн фермэнүүдтэ хэрэглэгдэхэ тиимэ «консервэнүүдые» бэлэдхэхэ ба хэрэглэхэ арга зохёогоо юм. Һайнаар эдеэшэһэн кукурузын буурсагууд иимэ «консервын» гол зүйл болоно. Жэжэдхэгдэһэн түмһэтэ тэжээл, саахарай свеклын эшэ, тыквэ, овощой үлэгдэлнүүд болон хоёрдохёо сабшагдаһан ногоонтой кукурузын буурсагуудые холижо, тусхай зүйлөөр шанаржуулаад, жэлигдэһэн траншейнүүдтэ хэнэ. Удаань тэрэниие пленкоор һайнаар хушаад, модоной хибэдэһэ ба шорой дээрэһээнь адхадаг юм.

Иимэ аргаар бэлэдхэгдэһэн паста малай рациондо 40 процент хүрэтэр холимог тэжээл алмана. Энэнь нилээд хямда болоно, малай шэгнүүр сүүдхэдөө дунда зэргээр 1,5 дахин ехээр нэмэдэг. Мүнөө жэл ажахыда 150-һаа бага бэшэ тонно иимэ тэжээл бэлэдхэхые түсэблэнэ. Тиихэдэнь эды шэнээн талха тарянай зүйл алмагдаха болоно.

ГРАФИГҺАА ТҮРҮҮЛЭН

МУБАРЕК (Кашкадарьинска область). Мубарекскэ газохимическэ комплексын гурбадахи ээлжээнэй шухала барилга — компрессорнэ станци һаяхан ашаглалтада оруулагдаба. Тэрэнэй туһаламжаар Каршинска талын уурхайнуудта олзоборилогдодог газ Дунда Азиин республиканууд түлишөөр хангадаг сорго хоолойнуудай системэдэ дамжуулагдадаг байха юм. Тус станци сүүдхэдэ 10 миллион кубометр газ дамжуулха аргатай.

Графигай ёһоор гансал табан турбоагрегат ашаглалтада оруулагдахаар хараалагдаһан байгаа. Зүгөөр барилгашад бүхы станциие — газ бүлэдэг долоон машиные гүрэнэй комиссиин үзэмжэдэ табиһан байна. Тингэжэ станци бариха болзор гурбан һараар үридлагдаа.

Мубарекскэ газохимическэ комплексын гурбадахи ээлжээнэй барилга дүүрэхэ дүтэлөө. Жэлэй дүүрэтэр барилгашад газ сэбэрлэхэ үшөө нэгэ блок, элшэ хүсэнэй ба дулаанай түхеэрэлгэ-
нүүд ба тоолон то[...]
гын түбые а[...]
оруулха уялга абаа[...]

НИЖНЕКАМС[...] ҮСЭГЭЛДЭР, МҮ[...] ҮГЛӨӨДЭР

НИЖНЕКАМСК. [...]тон һаяын хотодо [...] музейн экспозици[...] камск хотын 15 жэл[...] гэрһэн замые хар[...] 150 мянган хүн[...] һуудаг энэ хотын [...]жэ байгуулагдаһан, [...] тухай экспозици [...] Ёһотой каучугһаа [...] эндэ үйлэдбэрилэгд[...] мэл каучугай түрүү[...] кедые музейн айл[...] нирхон харана. Х[...] ашаанай автомоби[...] тракторнууд болон [...] нуудай каучугаар [...] шиинэнүүд Нижне[...] омогорхол болоно.

Ажал хэрэгээрээ [...]һан угай хүдэлмэри[...] лавкинтан тэдэниие [...] гада ехэ хубитаяа [...] байна. Энэ бүлэдэ [...] гагшад ба токарь[...] галтернууд болон [...] нууд, техникүүд б[...] нар — элдэб мэр[...] дүшэ шахуу хүн [...] дог. Дмитрий Па[...] чэй үхибүүдынь, [...] зээнэрынь һургуу[...] һурана. Казаниин[...] технологическа ин[...] филиал, хоёр тех[...] бан нэгэн учили[...] нээгдэнхэй. Соёлой [...] гууд, библиотекэ, [...] нууд, һонирхолтой[...] һуухын тула бүхы [...] юумэн бии.

ХҮГЖЭЛТЭ ТҮГЭС СОЦИАЛИЗМЫН ГҮР...

НИИТЭ АРАДАЙ социалис гүрэнэй теори хадаа манай партиин документнүүдтэ бүхы талаһаань тодорхойлон шэнжэлэгдэһэн хүгжэлтэ түгэс социализм тухай һургаалай таһаршагүй шухала хубинь юм. 1977 оной СССР-эй Конституци дотор тэрэ хуулиин талаар үндэһэлэгдөө һэн: «Совет Социалис Республикануудай Союз хадаа ороной хүдэлмэришэдэй, таряашадай ба интеллигенциин, бүхы нацинуудай болон арад үндэһэтэдэй хүсэл зоригые, ашаг туһые үндэһэ болгон баримталдаг нийтэ арадай социалис гүрэн мүн».

Конституциин гүнзэгы удхата энэ тодорхойлолго хүгжэлтэ түгэс социализмын гүрэнэй теориие өөрсэ лиизаар түгэсхэн согсолһон зүйл болоно. Тус теориие тодорхойлон шэнжэлэлгэ нийтын ухаан бодолой элитэ ехэ түйлалта, гүрэн тухай марксистско-ленинскэ һургаалда КПСС-эй оруулһан ехэ хубита болоно.

I.

НИИТЭ АРАДАЙ социалис гүрэн хүн түрэлтэнэй түүхэдэ эгээ түрүүлэн СССР-тэ бодото дээрээ бэелүүлэгдээ. Тиин иимэ гүрэн тухай суртал олон арадуудта мэдээжэ боложо һайшаагдадаг. Харин энэнь социализмын дайсадай муухай зэбүүрхэл түрүүлнэ. Хүгжэлтэ түгэс социализмын гүрэн тухай теоретическэ сурталай удха шанарые яажа багадхахаб, тэрэнэй удхыень хайшан гээд хазагайруулхаб гэжэ буржуазна сурталшад болон тэдэниие даган дууряагша оппортунистнууд ехэтэ һанаагаа зобоно. Тэдэнэр элдэб юумэ һанааһаа зохёогоодшье туршана, убай һэнгэргүйгөөр юумые хазагайруулна, мүн хараа байса худалаар хэлэнэ. Советскэ Союзда демократиин хизаарлагдаһан тухай, «коммунис партиин диктатура» тухай, «партийна ба гүрэнэй органуудай аюултайгаар нэгэдэн ниилэлгэ» тухай болон үниинһөө хойшо хэлэгдэдэг бусад худал хуурмаг үгэнүүд дахяад һэргээгдэнэ.

Мүн зүүнэй үзэл баримталһан элдэб эсын оппортунис бүлэгүүдэй шүүмжэлэгшэд ямаршье шэнэ юумэ зохёогоогүй. Пролетариадай диктатурын түүхэтэ заха хизаартай байдаг, тиин хүгжэлтэ түгэс социализмын гүрэнэй нийтэ арадай шэнжэ шанартай болоһон тухай зүйл СССР-эй Конституци дотор батадхан бэшэгдэнхэй. Харин энээниие марксизм-ленинизмһээ «гүйсэд хадуурһан ябадал» гэжэ тэдэнэр соносхоно. Энэ баталамжаяа тэдэнэр үндэһэлнэгүй, миин лэ хубхай харалт шэрээл табилдажа, марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури табигшадай зохёолнуудһаа цитатануудые тэрэ тушаа таһалан абаад, шэлжэн оролгын үе болон пролетариадай диктатура коммунизмын гүйсэд илатар байха ёһотой гэжэ марксизм-ленинизмын классигууд хэлэһэн юм гэжэ шал худалаар донгодолдоно.

Оппортунистнууд илангаяа В. И. Ленинэй «Гүрэн ба революци» гэһэн зохёолһоо цитатануудые абаад, дура зоргоороо тулхабаална. Гэхэтэй хамта шэлжэн оролгын үе хадаа коммунизмын нэгэдэхи шата болохо социализмын байгуулагдатар лэ үргэлжэлхэ, мүн энэл хугасаада пролетариадай диктатура бэелүүлэгдэхэ ёһотой юм гэжэ Ленин эгээл энэ зохёол соогоо үнэншэмэ тодорхойгоор харуулаа һэм шуу. Харин социализмын гүйсэд илажа батажаһан обществодо гүрэн гээшэ имагтал нэгэ ангиин диктатурын зэбсэгынь, тэрэнэй политическэ зэзэрхэлгын зэбсэгынь байхаяа болидог. Юундэб гэхэдэ, социализмын үедэ «капиталистнууд үгы, ангинуудшье үгы байдаг, тиин ямаршье **ангиие дараха** үндэһэн үгы болодог» (Зохёолнуудай гүйсэд сугл., т. 33, хууд. 95). Дарлагша ангинуудай, мүн тэдээнһээ уламжалан, капитализмые һэргээн байгуулха аюулай үгы болоходо, «пролетариадай диктатура бэелүүлэгдэхээ болидог» гэжэ Ленинэй бусад зохёолнуудта сэхэ хэлэгдэһэн байдаг.

Пролетариадай диктатурын саг зуура байха ба түүхэдэ тэрэнэй ходо байхагүй тухай зүйл Ленинэй сэхэ хабаадалгатайгаар найруулан зохёогдоһон түрүүшын совет Конституцинуудта хуулиин талаар батадхагдаһан юм. Жэшээнь, пролетариадай диктатура хадаа «социализмын байгуулагдахада» дүүрэдэг «шэлжэн оролгын» үедэл байхаар хараалагданхай гэжэ 1918 оной РСФСР-эй Конституци дотор тон элеэр тодорхойлогдонхой юм.

Совет гүрэнэй таталһан зам Ленинэй уридшалан найруулан хэлэһэн зүйлнүүдэй зүб байһые гүйсэд дүүрэнээр батлан харуулаа. Пролетариадай диктатура хадаа хүгжэлтэ түгэс социализмын байгуулагдахада, түүхэтэ үүргэеэ түгэсхэжэ, нийтэ арадай социалис демократи болодог гэһэн зүйлые КПСС дэбжүүлһэн байна. Тиин бодото дүй дүршэлые гүнзэгыгөөр шэнжэлһэнэй үндэһөөр тэрэ пролетариадай диктатурын заха хизаарые тон зүбөөр тодорхойлжо шадаа бшуу. Энээнтэй дашарамдуулан, гүрэндэшье, тэрэнэй бэелүүлдэг үүргэнүүдтэшье гүнзэгы хубилалтанууд болодог. Совет гүрэн пролетариадай диктатурын зорилгонуудые дүүргээд, нийтэ арадай гүрэн болоо гэжэ 1977 оной СССР-эй Конституцида тэдэ хубилалтануудһаа үндэһэлэн тэмдэглэгдэнэ. Тус гүрэн **обществын бүхы бүлэгүүдэй** ашаа туһые үндэһэ болгон баримтална. Экономико болон соёл культурын ургалтые **бүхы арадай** ашаа туһада зорюулна, эрхэтэдэй эрхэнүүд ба сүлөөнүүдые, бүхы нацинуудай болон арад үндэһэтэдэй тэгшэ эрхые, ороной аюулгүй байдал, мүн СССР-тэ коммунизм байгуулха таатай зохид уласхоорондын эрхэ байдал хангана.

II.

СОЦИАЛИС ДЕМОКРАТИИЕ бүхы хэмжээгээр хүгжөөн дэлгэрүүлхэ гээшэ нийтэ арадай гүрэнэй эгээл гол онсо зүйлнүүдэй нэгэн мүн. Энэ хадаа тэрэнэй үг шанарые, ажал ябуулгынь удхые тодорхойлдог. Тиин нийтын арадай гүрэн тухай сурталай бодото дээрээ бэелүүлэгдэхэдэ, бүгэдэ арадай социалис демократи, ёһотой арад зоной засаг мандан хүгжэхэ ёһотой ха юм.

Нийтэ арадай гүрэнэй гүн гүнзэгы демократическа шанарынь СССР-эй шэнэ Конституци дотор согсологдон харагдаа гэжэ КПСС-эй XXVI съезд дээрэ тэмдэглэгдээ һэн. Нийтэ арадай гүрэнэй эмхидхэлэй үндэһэ һуури тодорхойлхо зуураа, тэрэ иигэжэ тунхаглана: «СССР-тэхи бүхы засаг арад зоной мэдэлдэ байдаг». Агуу Октябриин социалис революциин үедэ мүндэлһэн социалис арадай засагай удаа дараагаар хүгжөөгдэһэниинь эдэ тодо һонор үгэнүүдтэ элеэр харагдана. Шэлжэн оролгын үедэхи хүдэлмэришэн ангиин диктатурын удаа илаһан социализмын обществодохи хото болон хүдөөгэй ажалшадай политическэ засаг бэелүүлээд, тэрээнһээ хүгжэлтэ түгэс социалис обществын арадай гүйсэд дүүрэн засагта оролго — эдэ хадаа шэнэ түхэлэй демократиин, социализмын демократиин хүгжэлтын гол шатанууд болоно.

«Арад зоной туһын тулада хүтэлбэрилхэ, арадай хүсөөр хүтэлбэрилхэ» гэһэн гол ёһо хэзээ нэгэтэ буржуазна демократиин сурталшад дэбжүүлһэн юм. Гэбэшье демократиин бусад һайн һайхан һанал бодолнуудта адли энэшье, гол ёһон капитализмын эрхэ байдалда бэелээгүй, саарһан дээрэ[...] бэлэй. Үйлэдбэриин [...] сэлнүүдэй эзэгэй [...]ха, хүниие хүнэй дар[...]жэхэ ёһондо үндэһэ[...] жуазна политическэ [...]лалта өөрынгөө уг [...] арадта харша, дэм[...] харша юм. Бодото [...]тн имагтал социали[...]ствдо байжа болох[...] ниие түүхын хүгжэл[...]хы ябаса гэршэлэн [...] Имагтал социалис [...] демократиин һайн [...] зорилгонуудые б[...] тэрэниие бодото [...] таараалдуулан, арад[...] болгожо шадаха ба[...] лэдбэриин хэрэгт[...] нийтэ арадай зөөри [...] ябадал демократида [...]са бодото **экономи[...] дэһэ һуури** боло[...] Энээниие социализм[...]на. Бүхы совет ара[...]тын зөөри болгошо[...] зөөри хадаа нийтэ[...] зөөриин гол түхэ[...] мүн гэжэ Конститу[...] хаглана. Обществы[...] эрхэтэд гүрэнэй зөөр[...] тэгшэ эрхэтэй ээдэ[...]

Соведүүдэй хүдэлмэри

ҺУНГАГШАДАЙ ЗАХЯАНУУД ХЭР ДҮҮРГЭГДЭНЭБ?

...районой Ленинэй нэ... колхозой түб—Са... олондо Баруун-Голой ... Советэй эзлэлэй...

...хай сахяа хэһэн байгаа. Мүнөө эдэ һургуулинуудта «ЛЭП-10» лини татагдаад, эндэхи айлнуудай сонхоор электрын гэрэл ялардаг болонхой. Тиихэдэ Хужар, Саян тосхонуудта баин ба промышленна эд бараанай магазин баригдаа дүүргэгдэхэ болоо гэжэ нүхэр Бидаевов хэлэбэ.

Һүүлэй үедэ Ленинэй нэрэмжэтэ, «Улаан-Аха» колхозуудта барилга горитойхоноор хэгдэдэг болоһон байна. Жэшээлхэдэ, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо тус бүридөө хоёр байратай 3 гэр ба бусад барилга хэгдээ.

—Заримдаа һунгагшадай захяануудай бэелүүлэгдэнгүй үлэшэхэ ушарнууд дайралдана. Эндэ элдэб шалтагаа... ланда—8 жэлэй һургуулиин байшан баригдаагүй үлэшоо. Мүн Саланда библиотекын байшан һаял бодхоогдоно байнхай.

Үгэ хэлэгшэ депутадууд — Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ветпунктые даагша В. П. Бильгаева, Баруун-Голой эхин һургуулиие даагша Т. Д. Дамбаева болон бусад һунгагшадай захяануудые дүүргэхэ хэрэгтэ сомоной Советэй гүйсэдком анхаралаа үшөөшье багаар хандуулна гэжэ заабад. Сессинууд дээрээ һунгагшадай захяануудай хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байһан тухай мэдээсэжэ байха эрилтэ депутадуудай урда табигданагүй, зохихо хэмжээнүүдшье абтадаггүй гэһэн шүүмжэлгэ хэгдээ.

...Советэй гүйсэдкомой ... һунгагшадай захяануудай дүүргэлтэ ходо хинагдаха, шалгагдаха байха ёһотой. —Гэжэ депутадууд «Улаан-Аха» колхозой правленин түрүүлэгшэ Н. Ш. Будаев, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партбюрогой секретарь С. Д. Самбаев гэгшэд тэмдэглэбэ. —Захяануудай ямар шалтагаанууд дээрэһээ дүүргэгдэнэгүйб гэжэ элирүүлхэ, хэмжээ абаха ёһотой байгаа.

Мүн энэ сесси дээрэ арадай гэгээрэлэй талаар саг үргэлжын комиссиин түрүүлэгшэ Н. И. Николаева тоосохоор, эдир үетэнэй хүмүүжүүлхэ асуудал хадаа Советэй депутадуудай, нийтын бүхы эмхинүүдэй саг үргэлжын анхарал доро байха ёһотой гэжэ тэмдэглэбэ. Һургагшадые хүмүүжүүлхэ, һуралсал ба бусад асуудалнуудые олоной хүсөөр шиидхэжэ байха уялгатайбди гэжэ үгэ хэлэгшэ онсолбо.

Сесси зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар тогтоол баталан абаа.

Вл. ГАЛСАНОВ,
манай штатнабэшэ корр.

ЖЭШЭЭТЭ АЖАЛ

Улаан-Үдын шэлэй заводой хүдэлмэришэн, арадай депутадуудай Советскэ районно Советэй депутат Елизавета Петровна Сангадиева эрхим ажалаараа суурхаһаар үнин юм. Тэрэ түсэбэй ёһоор һара бүри 17,5—18 мянган дүрбэлжэн метр шэл отолдог ёһотой. Теэд һара бүри ...—22 мянган дүрбэлжэн метр шэл отолхо уялга тэрэнээ амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Тэрэнэй сахилгаан үүсхэлые, абаһан социалис уялгые сугтаа ажалладаг хүнүүдынь ... дэмжэһэн байна. ...нь арадай депутадай ... заводой партийна, профсоюзай заводской комитет һайшаагаа һэн.

Шэл отолдог цехэй хүдэлмэришэдэй 90 процентнь Е. П. Сангадиевагай үүсхэлые дэмжээ. Цех доторoo социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй ашаар гүрэнэй түсэбые үлүүлэн дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, тус цехэй коллектив 1980 ондо түсэбһөө гадуур 70 мянган дүрбэлжэн метр шэл отолһон байна.

Елизавета Петровна Сангадиева Улаан-Үдын шэлэй заводто 1973 онһоо хойшо ажаллана. Тэрэ үшөө ажалда орохоһоо урид экскурсант болоожо, тус заводой ажал үйлэдбэреэр ехэтэ һонирхоһон байгаа.

—Намдал адли залуу басагадай шэл отолхыень хаража, үнихэн зогсоо һэм. Тиигээдшье шэл отологшо болохо яаха юм гэжэ тиихэдэ шэбшээд, үглөөдэрынь ажалда орохо мэдүүлгэ бариад ерээ бэлэйб,—гээд мүнөө Елизавета Петровна һанан дурсадаг.

Түрүүшээр тэрэ үнинэй шэл отологшо Валентина Дмитриевна Бидагаевагай туһалагшаар ажалда абтаһан юм. Валентина Дмитриевна энэ залуу басаганда бүхы баян дүй дүршэлөө дамжуулан үгөө.

Елизавета Петровна Сангадиева мүнөө өөрөө һурган хүмүүжүүлэгшэ болонхой. Һүүлэй гурбан жэлэй туршада 5 басагадые шэл отологшын мэргэжэлдэ һургаа.—Шэл отолходо орёо «нюуса» үгы даа. Анхаралтай байха, дүй дүршэлтэй болохо хэрэгтэй,—гэжэ залуушуулда тэрэ хэлэдэг.—Үшөө тиихэдэ шэл отологшын мэргэжэлдэ дуратай байха шухала.

Баян дүршэлтэй шэл отологшо Е. П. Сангадиева үдэр бүриингөө даабарине 115 процент дүүргэжэ, һара бүри 22—26 мянган дүрбэлжэн метр шэл отолдог болонхой.

Энэ нүхэрнай гансал ажал дээрээ эрхим дүнгүүдые түйладаг бэшэ, нийтын хүдэлмэридэ хододоо эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Һунгагшадтайгаа уулзажа хөөрэлдэхэ, тэдэнэй захяануудые дүүргэхэ, туһалха гэжэ хододоо оролдожо ябадаг тула хүн зоной дунда хүндэтэй юм лэ даа.

Е. БОЖЕДОМОВ,
Улаан-Үдын шэлэй заводой тосхоной депутадуудай бүлэгэй түрүүлэгшэ.

Номой таг

АРАДАЙ ДУУНУУДАЙ СУГЛУУЛБАРИ

...арадай филиалай Нийтын эрдэмэй институдай эр... Д. С. Дугаровай бүридхэһэн «Буряад арадай ...» суглуулбариин гурбадахи ном хэблэлһээ гараа.

Буряад арадай дуунуудые шэнжэлдэг эрдэмтэд үнинһөө нютаг нютагуудаар ябажа, дуунуудые бэшээд, суглуулбари болгожо гаргадаг байһан юм. ...зуураа, нютаг бүхэндэ дуулагдадаг аялга, уянга нугалбаряарнь алдангүйгөөр нотыень хабсаруу... суглуулбари энээнэй урда тээнь хэблэгдэһэн. Мүнөө гурбадахи номынь эдэ хоёрой үргэлжэлэл болоно.

...64 ондо хэблэгдэһэн нэгэдэхи суглуулбаринь хори ...нуудай арадай дуунуудта зорюулагдаһан байна. ...удаа хэблэгдэһэн хоёрдохи ном соо Сэлэнгын ...нуудай арадай дуунууд ороо һэн. Далаад оной ...баруун буряад нютагуудаар авторай ябажа бэ... дуунууд гурбадахи суглуулбари болобо. Усть-Ордын автономито округой болон Буряадай АССР-эй За...ай, Түнхэнэй, Ахын районуудай, Байгал шадарай ...нуудай арадай дуунууд энэ ном соо ороо. Эхэ, эсэ...жагтаһан, бүгэдэндэ мэдээжэ болоһон дууе Баргажа... буряадууд ингэжэ дууладаг байгаа:

Барбагайн лэ шэнээн байхадам
Баабайма-а намайл үрэгөөн даа.
Баһа-ала мүнөө лэ һанахадам
Инжэ лэ ябахым үрэгөөл даа.
Эрхиин лэ шэнээн байхадам
Эжым-э намайл үрэгөөн даа.
Эгээ лэ мүнөө һанахадам
Инжэ лэ ябахым үрэгөөл даа.

...улагдадаг нугалбари соонь энэ бэшэгдэнхэй.

...арад зоной аман зохёол баян — оншотой оньһон ...тэй, удхаараа гүн гүнзэгы дуунуудые нютаг ню...та хүн зон дууладаг гэжэ энэ ном ирахадаа ойл... Аман зохёол — дуунууд гээшэмнай арад зо...о хүгжэлтын алхаса, шатые удхалжа домоглодог ...бүгэдэндэ эли ааб даа.

...жэлэй туршада эрдэмтэ Д. С. Дугаров түрэл ...нгаа аман зохёол — дуунуудые суглуулжа, бэшээд, согсолжо, суглуулбари болгожо гаргаһан бай... Ингэжэ нэгэ захата бүтээгдээ гэжэ тэмдэглэлтэй. ...суглуулбари хадаа хүгжэм шэнжэлэгшэдтэ, хүгжэм ...шодто, дуу хүгжэмоор, арадай аман зохёолоор һо...шодто туһатай байһаниинь лабтай. Энэ номые Бу...й филиалай номой киоскһоо абажа болоно.

Д. ЖУГДУРОВА.

ХҮДЭЛМЭРИШЭ ХҮН ТУХАЙ АНХАРАЛ

БЕЛОРУССИИН ССР. Могилёвско областиин К. П. Орловскиин нэрэмжэтэ «Рассвет» колхозой түб бүүсын асфальт хушалтатай үргэн үйлсын хажуу тээгүүр хоёр дабхар коттеджнүүд жэрылдэн харагдана. Газ, халуун үһан, зохид погребууд эндэнь бии, хажуу таладань — автомашинануудай гаражнууд.

Тосхоной түбтэ — худалдаа наймаанай бүлэг байшангууд, гостиница, соёлой байшан. Эндэ хүгжэмэй болон баледэй һургуули, спортивна секцинүүд хүдэлдэг.

Ажахыда ажалша хүндэ ехэ анхарал хандуулагдадаг. Нийтын ажалда хабаададаг бүхы хүнүүд түлөөһэгүйгөөр үдэрэй хоол эдидэг. Үхибүүд һургуулинуудтаа, хүүгэдэй саадуудта мүн лэ түлөөһэгүйгөөр эдеэлнэ. Колхозниггуудта профилакторитой амаралтын байшан бодхоогдонхой. Олонхи хүнүүд хүнгэлэлтэтэй путёвкоор Хара далайн эрьедэ амарна, хилын саагуур аяншална.

Иимэ баян дэлгэр байдал үндэр бүтээсэтэ ажалһаа үндэһэтэй.

Мал ажалай продуктнуудые худалдалга жэлһээ жэлдэ ургана. Ажахы оньһожоруулагдамал хэдэн комплекстой.

1. Залуушуул үйлэдбэриһөө таһалгаряагүйгөөр дээдэ болон дунда һургуулинуудта һурадаг. Малшан Е. Шеленговская, секретарь машинистка Т. Шеленговская, малай фермые даагша В. Коротких (зураг дээрэ баруун гарһаа) Белоруссиин хүдөө ажахын академиин заочноор һурана; 2. соёлой байшангай үбэлэй саад-соо.

ТАСС-эй фотохроника.

АГИТБРИГАДАНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИ ТУХАЙ

«КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө» гэһэн уряа доро хүдөөгэй ажалшадые соёлой талаар хангаха хүдэлмэрине автоклубууд болон агитбригаданууд эмхидхэн ябуулна гээшэ.

Улаан-Үдын, Сэлэнгын, Зэдын районуудай соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд үйлэдбэриин участогуудай хүдэлмэришэдые хангаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулна гэжэ тэмдэглэхэөр. Концертнүүд, политинформацинууд, лекцинүүд болон һонирхолтой бусад хэмжээ ябуулганууд малшадта, механизаторнуудта зорюулагдана гээшэ. Энээнһээ гадна, зарим районуудта элдэб үдэшэнүүд, аман журналнууд эмхидхэгдэнэ. Мүн хүдөө ажахыда зорюулагдаһан фильмүүд харуулагдана. Соёлой хүдэлмэрилэгшэд фермын улаан булангуудые шэмэглэн гоёоходонь туһалалсана. Жэшээлхэдэ, үбһэ, таряа хуряалгын үедэ партийна организацинуудта болон колхозуудай, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ Улаан-Үдын районой 4 агитбригада ба концертнэ 6 бригада ехэ туһа хүргөө юм. Тарбагатайн соёлой комплексын, Ехэ-Куналейн, Оронгын, Гильбэрын, Сотниковын, Десятниковын соёлой байшангуудай ба Ивалгын түбэй соёлой байшангай агитационно болон концертнэ бригаданууд түрүү һаалишадые, таряашадые, механизаторнуудые, хонишодые суурхуулан, архинша, залхуу хүнүүдые шүүмжэлэн, XI табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбые үлүүлэн дүүргэхыень ажалшадые концертнэ программануудаараа уряална.

Мухар-Шэбэрэй районой ажахынуудта, фермэнүүдтэ һонирхолтой «Соёлой үдэрнүүд» саг үргэлжэ эмхидхэгдэнэ. «Соёлой үдэрнүүдые» үнгэргэхэ сценаринуудые, агитбригадын концертын программануудые тусхай методистнууд зохёон найруулдаг юм. «Родина», «Искра» колхозуудта, «Авангард» совхоздо «Соёлой үдэрнүүд» үнгэргэгдөө.

Хурамхаанай түбэй соёлой байшангай агитбригада район доторoo мэдээжэ болонхой. Полевой стануудта «Талханай хангалтай ажалша гарнуудта алдар соло» гэжэ нэрлэгдэһэн үдэшэнүүдые агитбригадынхид эмхидхэнэ. Тэжээл бэлэдхэлгын үедэ энэ агитбригада малшадай бүхы байрануудаар аяншалһан байна.

Гусиноозёрскын соёлой таһагай автоклуб хүдөөгэй ажалшадые һайнаар хангана гэжэ тэмдэглэхэөр. Жэшээнь, «Фермэнүүдтэ үйлэдбэриин үндэр болбосорол» гэһэн, мүн С. Есенинэй зохёохы ажал ябуулгада зорюулагдаһан үдэшэ, арадай университедэй хэшээлнүүд һонирхолтойгоор эмхидхэгдээ. Гусиноозерск хотын соёлой таһагые даагша, «Знание» бүлгэмэй лектор Т. Д. Миткинова «Хүнүүдэй дунда хүн ажаһуудаг», «Буряадай композитор Бау Ямпилов» болон бусад асуудалнуудта зорюулагдаһан лекцинүүдтэй малшадые танилсуулна. Ленинэй, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудай, Кировэй, Тельманэй нэрэмжэтэ, «Бестужевский» совхозуудай фермэнүүдтэ, малай комплекснуудта, хотын олон эмхи зургаануудта «Уголёк» гэжэ агитбригада концерт харуулһан байна. Малшадай түйлаһан амжалтанууд, үдэр бүриин ажал, түрүү хүнүүд. Сэлэнгын районой түүхэ тухай агитбригадын артистнууд хөөрэнэ.

Хэды тиигэбэшье зарим районуудта автоклубууд, агитбригаданууд соёлой талаар хүдөөгэй ажалшадые, малшадые, механизаторнуудые һулаар хангана гэжэ тэмдэглэхэөр. Жэшээлхэдэ, Түнхэнэй, Баргажанай, Хоринн болон бусад районуудай агитбригаданууд саг болзор соонь һайн шанартайгаар тэдэниие ханганагүй гээшэ. Хэрэнэй түбэй, Хужарай соёлой байшангай агитбригадануудһаа ондоо уран һайханай бүлэгүүд Түнхэнэй райондо үгы шахуу. Тиимэһээ нийтын малай үбэлжэлгын үедэ хүдөөгэй ажалшадые соёлой талаар һайн шанартайгаар хангаха гээшэ соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй гол зорилго болоно. Агитбригадын гэшүүдые транспортаар хангаха гээшэ ажахын хүдэлмэришэдэй, нийтын эмхинүүдэй хэрэг мүн. Энэ асуудалые нэн түрүүн соёлой таһаг дээдэ зургаануудтай хамта шиидхэхэ ёһотой.

А. АЮШЕЕВА,
Буряадай АССР-эй Соёлой министерствын научно-методическа түбэй хүдэлмэрилэгшэ.

ТАСС АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

ХҮНДЭЛЭЛЭЙ МЕДАЛЬНУУД БАРЮУЛАГДАБА

ГАВАНА. 1936 — 1939 онуудта Испаниин Республикые хамгаалһан байлдаануудта хабаадагша интернациональна бригадануудай сэрэгшэдтэ — Кубын бүлэг ветерануудта зорюулжа, Кубын Гүрэнэй Соведэй бии болгоһон, «Сэрэгшэ—интернационалист» гэһэн хүндэлэлэй медаль орон дотор анха түрүүн барюулагдаа.

Кубын Компартиин ЦК-гай хоёрдохи секретарь, республикын Гүрэнэй Соведэй ба Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, Революционно Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй министр Рауль Кастро шагналнуудые баярай оршон байдалда барюулба.

БУРУУШААЛАЙ ЖАГСААЛ

КОМИЗО (Итали). Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ ядерна ракетэнүүдэй бааза Комизодо эмхидхэхэ гэһэн Италиин правительствын түсэбүүдые буруушаагшадай нийтэ национальна жагсаал эндэ үнгэргэгдөө.

Бүхы орон доторхи түрүү үзэл бодолтой, дайн сэрэгтэ эсэргүү хүсэнүүдэй түлөөлэгшэд, тэрэшэлэн хилын саанаһаа ерэһэн делегацинууд ракетэнүүдэй тодхогдохоор хараалагдаһан «Мальокко» аэродромдо сугларба. Аэродромһоо город хүрэтэрхи замаар дабшаһан, амгалан байдалай түлөө, буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ ябадал буруушааһан жагсаалда хабаадагшадай колоннонууд дээгүүр: «Американ ракетэнүүд үгы болог!», «Дайн хэрэггүй!», «НАТО-гай ядерна барисаалгын газар болохые Сицили хүсэнэгүй!» гэһэн бэшэлгэнүүдтэй плакадууд аржын харагдана. Жагсаалда хабаадагшадай дунда — Италиин Коммунис партиһаа, бусад политическэ партинуудһаа һунгагдаһан сенаторнууд, парламентын депутадууд, эрдэм, соёлой мэдээжэ ажал ябуулагшад бии.

Комизын түбтэ болоһон митингдэ хабаадагшад — Италиин эб найрамдалай тала баригшад үгэ хэлэхэдээ, энэ арал дээрэ американ ракетэнүүдэй бааза тогтоохо һанаашалгаһаа арсаха, буу зэбсэгүүдые хуряаха асуудалаар ашаг үрэтэй хөөрэлдөө үнгэргэлгэдэ туһа хүргэхөөр ябуулга хэхэ эрилтэ засагай урда табиба.

ЕГИПЕДТЭХИ БАЙДАЛ

КАИР. Сададай алуулһанай һүүлээр аюулгүйе сахиха онсо хэмжээнүүдэй абтабашье, һүүлэй үдэрнүүдтэ хэдэн горитой тулалдаанууд Каирта болоһон байна. Нютагай полициин зургаануудһаа баруун оронуудай корреспондентнүүдэй абаһан мэдээнүүдэй ёһоор, воскресениин һүни АРЕ-гэй дотоодын хэрэгүүдэй министрэй хүдэлмэрилдэг, Каирай Мухандисин райондохи байшанда добтолго хэгдэһэн байгаа. Тэдэнэр харуулайхидые автомадуудаар бууднаад, зугадаһан һурагтай. Харуулай хэдэн хүн алуулаа. Тэдэл мэдээнүүдэй ёһоор, Каиртахи полициин хоёр участогта добтолго хэгдэһэн байна. Нийслэл хотын Шубра гэдэг районд полициинхидай ба городой нэгэ һүмэ соо шэбээлэн хоргодоһон бүлэг хүнүүдэй хоорондо тулалдаан болобо.

Египедэй засаг барижа байһан национал-демократическа партиин орган — «Маю» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, Асьют хотодо болоһон һүүлэй зэбсэгтэ тулалдаануудай үеэр полициин 54 сагдаа алуулһан, 100 гаран хүн шархатаһан байгаа.

Тиимэ болохолоороо засагта эсэргүү талынхидтай Асьютда тулалдаха үеэр аюулгүйе сахиха хүсэнүүдэй ба полициин гээлтэ хоролто урда тээнь мэдээсэгдэһэнһээ һураггүй ехэ байгаа гэжэ түрүүшынхеэ хуулита гуримаар мэдэрэгдээ. Засагта эсэргүү талынхидай дундаһаа баһал олон хүн алуулһан, шархатаһан байгаа гээд тус газетэ бэшэнэ.

НЬЮ-ЙОРК. Египедтэ хёмороо, тулалдаануудай боложо үргэлжэлһөөр байһан тухай «Нью-Йорк таймс» газетын корреспондент Каирһаа дамжуулаа. Һүүлэй үдэрнүүдтэ гансахан Каирта Египедэй армиин 250 шахуу сэрэгэй алба хаагшад хаагдаа гэжэ тус газетэ тэмдэглэнэ.

ЛОНДОН. Лондоной «Файнэншл таймс» газетэ Египедэй сэрэгэйхид ба граждан хүнүүдые барижа хаалгын үргэлжэлһөөр байһан тухай мэдээсэхэ зуураа, засаг захиргаанда эсэргүү хүдэлөөн энээнэй урда тээ Каирай правительствын мэдэрдэгһөө һураггүй гүнзэгы үндэһэтэй байна гэһэн тобшолол хэнэ.

БЕЙРУТ. Мэдээсэлэй агентствэнүүдэй дамжуулһанай ёһоор, Египедэй хэдэ хэдэн районуудтахи байдал амгалан түбшэн бэшэ байһаар. Зэбсэглэмэл нюурнуудай, аюулгүйе сахиха хүсэнүүдэй хоорондо алалсаата тулалдаанууд болоһон Асьютда буудалдаанууд үсүе болоно. Каиран ба Асьюдай хоорондохи телефоной харилсаа холбоон таһалагданхай. Мүнөөнэй засаг захиргаанда эсэргүү талынхид Каирһаа хойгуур байдаг полициин казармануудта добтолбо. Хүнүүд алуулһан ба шархатаһан байна. Түмэр харгынууд дээрэ хоёр тэһэлэлгэ хэгдээ.

Сададые хүдөөлүүлгэдэ хабаадаһан США-гай гүрэнэй секретарь Хейг Израилиин премьер-министртэй, бусад хэдэн оронуудай хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшадтай уулзаа юм ха. Америкын тала баридаг засаг захиргаанай түлөөлэгшэдтэй гүрэнэй секретариин уулзаһые Дүтын Зүүн зүгтэ, Африкада сэрэгэй-политическэ хамаарал гааа улам үргэдхэхэ гэжэ США-гай эрмэлзэдэг байһанай үшөө нэгэ гэршэ болоно гээд политическэ шэнжэлэгшэд сэгнэнэ.

Хейг вице-президент Мубарактай уулзаа. Эндэхи хөөрэлдөөнүүд «үрэтэй байгаа», «Холбоото Штадуудай дэмжэлгые бидэ ходо үзэдэгбди» гэжэ тэрэ тусхайлан тэмдэглэбэ. «Сададай баримталдаг хараа бодолой үргэлжэлүүлэгдэхэ байһандань хананшиб» гэжэ Хейг өөрынгөө зүгһөө элирхэйлээ.

Пентагон гараха һарада Египедтэ сэрэгэй манёврнуудые үнгэргэхөөр хараална.

...тэдэнэр үйлэдбэрилгэ хүтэлбэрилгэдэ, ажахын бүхы талануудта арадай гүрэн түрын шиидхэбэринүүдые найруулан бэелүүлхэ хэрэгтэ хабаадаха тэгшэ эрхэтэй юм.

Хүдэлмэришэд, таряашад ба интеллигенциин холбоһон ори ганса болоһон социальна үндэһэ һуури ... демократида ол... Юрэнхы дээрээ со... [illegible]

...үндэһэ һуурине хуули ёһоной талаар батадхаха, олондо тунхаглалгые үргэдхэхэ, олониитын һанамжые саг үргэлжэ хараада абажа байха ябадал болоно.

III.

Социалис нийтын харилсаануудай гүйсэд илан мандаһанайнь ашаар пролетариадай диктатурын гүрэн нийтын арадай гүрэн болон хүгжэбэ... [illegible]

Нийтэ арадай гүрэн үшөө яахадаа хүсэтэйб гэхэдэ, тэрэ урдань ямаршье буржуазна гүрэндэ байгаагүй, банжа шадахашьегүй айхабтар үргэн социальна үндэһэ һууринда түшэглэдэг. Түүхэдэ хүнүүдэй шэнэ социальна ба интернациональна нэгэдэл болоогшо бүхы совет арад тэрэ үндэһэ һууринь болоно. Бүхы ангинууд болон социальна бүлэгүүдэй, бүхы нациинууд болон арад үндэһа... [illegible]

...ной улам культурна бололго социалис байгуулалтын агуухэ түйлалта мүн. Харин энэл хадаа социалис гүрэнэй хүсэн мүн гэжэ Ленин тоолодог бэлэй. «Буржуазна засагаархидай хүсэһэн тэшэ правительственна аппарадай бүхы хүсөөр олониитэ зониие шэглүүлжэ шадаха гүрэниие хүсэтэй гээшэ гэжэ буржуази тоолодог, — гээд тэрэ хэлэһэн байна. — Харин бидэнэр ... [illegible]

...зорилгые. СССР-эй дотоодын ба гадаадын политикын хараа шугамые тодорхойлдог, совет арадай агуухэ зохёон байгуулхы ажал ябуулгые хүтэлбэрилдэг, коммунизмын илалта түйлахын түлөө тэрэнэй тэмсэлые тэгшэ таарууагаар, научна үндэһэ баримтатайгаар ябуулдаг.

Ангигүй коммунис общество байгуулха гээшэ Совет ... [illegible]

А. КОСЦЫН,
юридическэ эрдэмэй доктор, профессор.

ХААНА, ЮУН БОЛОНОБ

ЭКОНОМИЧЕСКА ПРОГРАММАНЬ БУРУУ ҺҮРЭЁӨР

ВАШИНГТОН. Президент Рейган өөрынгөө экономическа программые таһалдалһаа абарха, һүүлэй үедэ бүхы талаараа буруу һүрэжэ эхилһэн экономическа программаа хамгаалха һанаатай ээлжээтэ урагшагүй һэдэлгэ гаргаа.

Гүрэнэй үри шэримнай нэгэ триллион долларой хэмжээндэ ойртожо байнхай. Тайлбарилан хэлэбэл, ухаан ойндо багташагүй ехэ хэмжээтэй болонхой, —гэжэ президент мэдээсэбэ. Бодоод үзыт, тиимэ процентээр үдэр бүри нэгэ мянган миллиард долларой хэмжээтэй асари ехэ үри правительство түлэхэ ёһотой болоно. Үриин түлөөһэнэй процентнүүд гансахан нёдондо жэл 74,8 миллиард доллар — недели бүриин миллиард доллорһоо дээшэ болоһон байгаа.

Рейган США-гай гүрэнэй бюджедые хадын эгсэ харгы руу доошоо мухариһан, жолоодогшогүй грузовигтай жэшэнэ. Гэхэ зуура, ойрын жэлнүүдтэ энэ хэрэгые гүримшуулхаб гэжэ тэрэ хооһоор найдуулаа.

ХАМТЫН ШЭНЖЭЛГЭ

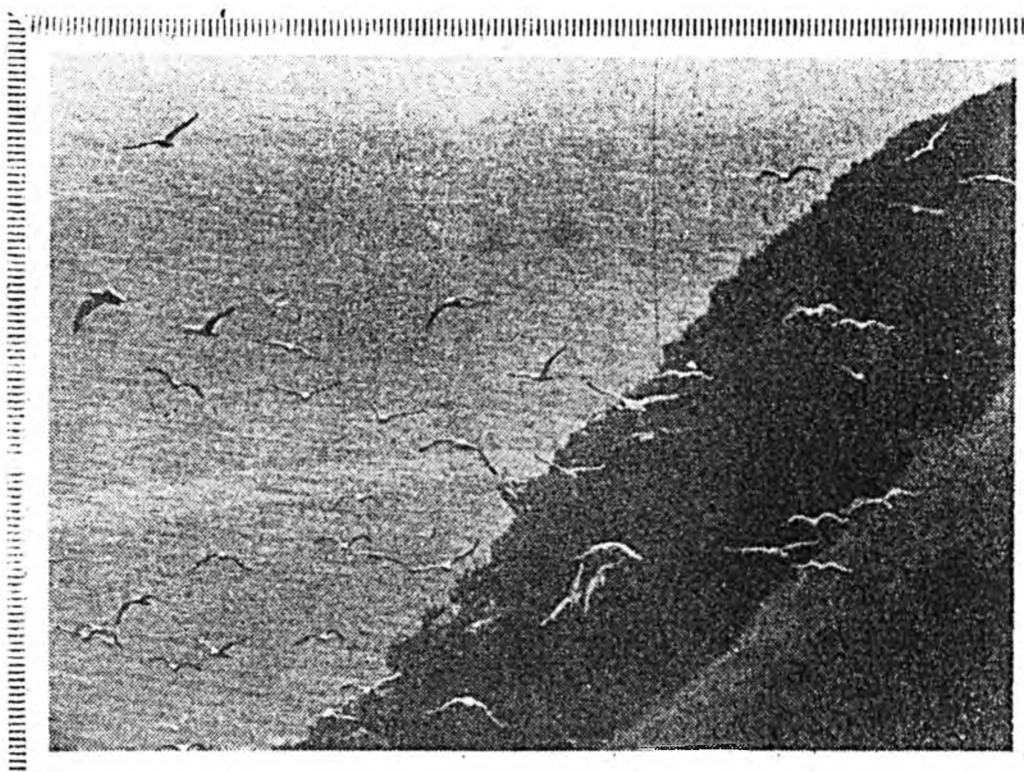
БЕРЛИН. ГДР-эй газар дайда дээрэ Болгариин, Советскэ Союзай ба Чехословакиин хэжэ эхилһэн хамтын хүдэлмэри тэрэнэй газар дорохи рудагай, нүүрһэнэй ба бусад ашагта малтамалнуудай баялигые шэнжэлхэ, сэгнэн тодорхойлхо гол зорилготой. Эдэнэр ГДР-эй Наукануудай академиин Газар шэнжэлхэ физикын түбэй институдай эрдэмтэдтэй хамта Магдебург Дрезден хоёрой хоорондохи нютагуудай геологическа хүгжэлтые шэнжэлхэ юм.

ПРОФСОЮЗАЙ НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИ

БЕРЛИН. Социальна эрхэнүүдэй түлөө немец хүдэлмэришэн ангиин революционно тэмсэлэй ёһо заншалнуудта зорюулагдаһан профсоюзай научна конференци ГДР-эй нийслэлдэ болобо. Энээндэ 37 оронoй (тэрэ тоодо СССР-эй профсоюзуудай) 500 гаран түлөөлэгшэд хабаадаа. СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ГДР-эй Сулөөтэ немец профсоюзуудай нэгэдэлэй түбэй правлениин түрүүлэгшэ Гарри Тиш конференциие нээхэдээ, ингэжэ мэдүүлбэ: «Хүдэлмэришэн ангиин ба бүхы ажалшадай аша туһые, тэрэ тоодо социальна түйлалтануудые хамгаалга — буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ ба зүришэлдөөнэй политикада, США-гай империализмын, НАТО-гай ээрхэг хархис бүлэгүүдэй политикада сэхэ шууд эсэргүүсэн тэмсэхэ ябуулгатай таһаршагүй холбоотой»,—гэбэ.

ШУХАЛА ЗОРИЛГОНУУДАЙ НЭГЭН

ЭЛЬ-ДЖАЗАИР. Мүнөөнэй арбан жэлэй туршада Алжирые хүсэд бүрин электрижүүлгэ — оронoй экономическа хүгжэлтын тон шухала зорилгонуудай нэгэн болоно. Эндэ тунхаглагдаһан мэдээнүүдэй ёһоор, Алжирай баруун хубидахи Вилайе Тилимсен нютагта һүүлэй зургаан жэлэй турша соо электрижүүлгын хэм хэмжээн 71 процент болонхой, харин АНДР-эй социально-экономическа хүгжэлтын табан жэлэй (1980 — 1984 онуудай) түсэбэй дүүрэхэ тээшэ 87 проценттэй тэн болохо байха. Городой ба хүдөөгэй үшөө 16 мянган байрада электрын элшэ оруулагдаха.

«БУРЯАД ОРОНОО МАГТАН ДУУЛАНАБ» гэһэн фотоконкурсдо

Сахалинууд даляараа һэбинэ,
Саанань — Байгалай сахариг долгин,
Сахалинууд шуумгайхан элинэ,
Сэлгеэхэн һэбшээн нюурыем эльбэнэ.

Утын намарай хүгжэм зэдэлэнэ,
Урихан дуран сэдьхэлдэм һэргээл,
Эгээ эрьеын ногоон хэвээлээд,
Энхэ байгаалиин шарайе хүбилгаал.

В. АЛЕШКЫН фото.

ХҮН БА БАЙГААЛИ

ХОМОРОЙ ШУХАГ УРГАМАЛНУУД ХАРУУҺАН ДОРО

Эрдэм, техникын үдэр бүри хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байһан үе сагта хүн зон шэнэ газарнуудые ашаглана, ойроо хүртөөгүй гүн хүжэ тайгада һуурин тосхонуудые бодхоно. Баригдаһан нимэ хүдэлмэриин ябуулагдаха үедэ үнэтэй сэнтэй, хоморой шухаг ургамал ногоон зариман хойшоогүй һалгаагдан хосорол. Хэдэн миллион жэлэй туршада энхэ байгаалиин уран шадабарин ургаһан, оролдон сохёоһон гайхамшаг «бүтээлэй» — хоморой ургамалай үндэһөөрөө таһаран хосорхо ушар али олон дайралдана.

Тэдэ нэгэ тэ үгы хэдэн һаа, үгөө тээнь ургадаг юм бэшэ гү гэһэн асуудал табигдажа магад. Харюу үгэхэдөө, үшөө унгинень тайлбарилая. Зүүн Сибирьтэ, уламжалан манай Буряад ороной нютагта, байгалда, районто, нютагта, бишыхан талада, ой соохоно хаа ганса дайралдадаг бүлэг ургамал тухай хэлэлэн гэшэбди. Манай республикын дэбисхэр дээрэ 120 янзын хоморой шухаг ургамал тоологдодог гэжэ мэдээжэ. Эдэнэй 14-ниинь СССР-эй Улаан дэбтэртэ оруулагданхай. Тиимэһээл байгаали хамгаалагшад нимэ ургамалнуудые хойшолуулангүйгөөр, шанга харууһан доро абаха тухай дэмы хэлэдэггүй ха юм. Мүн таһалжа, хухалжа болохогүй хорюултай газарнуудые (заповедник, заказник) эмхидхээ һаа, бүри дээрэ һэн ха. Эрдэм шэнжэлгын хүдэлмэридэ хэрэгтэй, эм домдо ородог ургамалнуудай оготолон үгы болоходо, одоол халагламаар ааб даа.

Хоморой шухаг ургамал сэсэгэй зариман хүн зоной бэлэнээр хүрэшэгүй холын хада, уулануудта һалбарадаг. Нүгөөдүүлынь хүн зоной ажаһуудаг һуурин шадар дайралдадаг. Гэбшье бултанайнь онсо шэнжэ юуб гэхэдэ, нэгэл газарта ургадаг, республикын бусад районуудта оройдоошье ололдоогүй байха юм. Тиимэһээл хүршэ нютагай ондоо нютагуудта абаашажа таряха, олошоруулха зорилго табигдаһаниинь гайхалгүй.

Жэшээлхэдэ, Хамар дабаа шадар зүбшан... Байгалай урда эрьенүүд шадар сэврииин гэһэн сэсэг ургадаг. Залаатын ургамалнууд бүлын овсянка баргузинская гэһэн ашаа бүри багахан талмайн шэмэглэнэ. Тодорхойлбол, Баргажанай шэлэ гэһэн голой эхиндэ овсяниниые ооборморо. Бобово ургамалнуудай бүлын нэгэ зүйл болохо Хамар дабаанай Сэлэнгэ гэжэ һэнэ ходо нюурлан нэрэтэй. Монсогорхон ургамал Хиагтын районой Бурдүн шадарын эбэлэг гүбээнүүд дээрэ борсойлдон ургадаг. Хамар дабааны Түнхэнэй шэлэнүүдэй бүһөөр ногоон со «большеголовник хамарский» гэһэшье холобоо бөбөрмоор, хүжаолан харамаар.

Хаа ганса үсөөн байрлададаг ургамал ногоон тухай хэлэхэдэ, Түнхэнэй районой Аршаан, Моондо һууринууд шадар таран ургадаг ягаагар сэсэгтэ анхармаар. Ялагар арюухан дэлбэтэй энэ сэсэг нарһата ба шэлбэһэтэй соо, таладиг, шулуулиг ташалангаар һалбардаг байха юм. Биологическа тусхай нэрэнь «кизильник блестящий» гээт бэшэгдэнхэй. Энэ сэсэгые ногооруулгын хүдэлмэридэ хэрэглэжэ, тосхон, һууринуудай саадуудта, паркнуудта олоор һуулгахада түргөөр ургадаг гэжэ мэргэжэлтэд тоолоно.

Гол түлэб үндэр хада уулануудай оройгоор, элһэлиг хүүрай талануудта, набшаһалиг ой модон соогуур ургадаг ургамалнуудай зариман хоморой шухаг гэжэ тоологдодог болонхой. Жэшээлхэдэ, Хяагтын адаг шадар ургадаг «гармала чернушковая» гэһэн оготолон үгы болохо түйдэлдэ хүрэнхэй. Ягаан сэсэгүүдэй бүлын «вальдштейния тройчатая» гэгдэдэг набтар жэжэхэн ногоон ургамал Хамар дабааны бүрүүн шэльс зүбшан ургадаг.

1953 ондо Эрхүүгэй гүрэнэй университедэй студент Леонид Владимирович Бардунов (мүнөө биологиин эрдэмэй доктор) нээнхэлһэн ургамал олоһон байна. Гэбшье Бардуновой мегадения гэжэ нэрлэгдэһэн энэ ургамал хойшогүй хосорко, одоол халагламаар юмэн болоо һэн. Юуб гэхэдэ, 1976 ондо Бардуновой дахинаа шэнжэлэгшэд хэхэр Түнхэнэй районой Туран нютагта ошоходо, мегадениин ургаһан газарта харгы барилгада хэрэглэгдэдэг хайр зайбарһгүй алдагдашаан байгаа бшуу. Тураһаа Хойто-гол хүрэтэр харгын барилгада үеэр республикын нэгэл буланда ургадаг хоморой нэгэ ургамал хосорһон ха юм. Харуулһаа, хамгаалха хүдэлмэридэ ябуулагдадаг һэн. Ургамалай нэгэ зүйл СССР-эй Улаан дэбтэртэ оруулагданхай.

Хоморой шухаг, үндэһөөрөө таһаран хосорхо түйдэлдэ хүрэһэн ургамалые хамгаалхадаа гансашье ботаникууд- мэргэжэлтэдэй, засагай зургануудай хэрэг бэшэ, харин байгаалида дуратай хүн бүхэнэй нангин уялга болоно.

Сэсэг бүхэн, ургамал бүхэн түби дэлхэймнай түхэл шарайе хэтын хэтэдэ шэмэглэг лэ гэжэ һанамжалхаһаа дэмбэрэлтэй юун байхаб!

В. ТУГАРИН,
байгаали хамгаалгын бүлгэмэй республиканска соведэй инструктор.

ВОЛГОГРАДАЙ МАРТАГДАШАГҮЙ ХУҺАХ[...]

ЖУРНАЛИСТЫН ДЭБТЭРҺЭЭ

ХЭНЭЙШЬЕ ЗҮРХЭНДЭ ДҮТЭ

Август һарын һүүл багаар Волгоград хотодо «Коммунизм байгуулагшын абари зан болон оюун бодол совет журналистикын жанрнуудта» гэһэн темэдэ зорюулагдаһан журналистнуудай Бүхэсоюзна научно-практическа конференци үнгэрөө һэн. «Правда Бурятии» газетын редакторай орлогшо Э. И. Сосновскаятай хамта Буряадай журналистнуудые энэ ехэ суглаан дээрэ түлөөлхэ эрхэ хүндэдэ хүртэбэбди.

Волгоград мордохоёо байхадамни, энээн тухай мэдэһэн минии абга, Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой луговод, дайнай ба ажалай ветеран Александр Жарбаевич Лубсанов намда онсо даабари үгэбэ. Дайнай үедэ абгамни Сталинград шадар тулалдажа, хүл руугаа шархатаад, тэндэхи госпитальдо 1942 оной августын 8 да ороһон байгаа. 1942 оной август-сентябрь энэ байлдаанай эгээл хүндэ хүшэр һаранууд байгаа гэжэ Сталинградай байлдаанай түүхэ мэдэхэ хүн абаһаар тухайлха. Госпитальһоо гараһаар А. Ж. Лубсанов Сталинградай Тракторозаводской райондо боложо байһан байлдаануудта сэхэ оролсоо һэн. Дайнай дүүрэтэр үшөө хэды дахин шархатажа, госпитальнуудта орожо гараһанай удаа ондо ондоо частьнуудта эльгээгдэһэн абгамни «За оборону Сталинграда» гэһэн медаль абангүй үлэшэһэн юм. Тэрэ үедэ энээн тухай бодожо байха сүлөөшье болодоггүй һааб даа. Харин мүнөө тэрэ медаль магад абтаха аалам гэжэ найдажа эхилһэн абгамни, шархатаад Сталинградай госпитальдо ороһон тухай справкаяа намда үгөөд: «Тэндэ дайлалдаһан лэ хүн гээшэлби даа. Абтахаар байдаг һаань, тэрэ медалиимни абаад, юрэдөө, хүрэжэ ерээрэй», — гэжэ намдаа захиба ха юм. Ябахынгаа урда үдэшэ иимэ онсо даабари абахадаа, минии шье хүби заяантай, мүн Буряад ороноймнай олон мянгаад хүнүүдэй хүби заяантай тон нягта холбоотой алдарта баатарлиг хото ошохоёо байһанаа яаха аргагүй гүнзэгыгөөр мэдэрбэб...

Волгоград маанадые шанга һалхяар угтаба. Аэропортдо буухымнай урда тээ, һалхинда бэлээр һэжэгдэхэшье бэшэ, ТУ-134 түхэлэй самолёдоймнай иишэ тиишээ шэдүүлээд абахада, зарим пассажирнуудай досоонь муудаадшье абана хаш. «Манай самолёт баатархото Волгоградай аэропортдо бууба. «Волгоград—Сталинградай нангин газарта хүрэжэ ерэһэнтэйтнай амаршалнабди», — гэжэ бортпроводницамнай соносхобо. Үнэхөөрөөшье, Волгоград гэхэдэ совет хүн бүхэнэй досоо адли мэдэрэл түрэдэг байгаа ёһотой. Харин бэеэрээ энэ газарта буужа бгйхада мүн лэ ондоотой. Хаана ерээд байһанаа һанахатайл сасуу, хоолой өөдэшни нэгэ халуун юумэн хөөрөөд лэ, аман соошни ээлүүд-гүй гашуун болоодхихо юм. Дунда Россин һаруул һэмүүхэн тужаһаа хуурай хүрьһэтэй эндэхи нютагта асарагдажа һуулгагдаһан Волгоградай мартагдашагүй хуһан тухай дуунай аялгашье зосоом дуулдана хэбэртэй...

Тойроод харахада, эгээл манай Буряад таладал үргэн дайда. Һалхиниинь шье ая гангата Буряадаймни хангалые һануулна. Зүгөөр 39 жэлэй саада тээ энэл август һарада Сталинград шадархи сагаан талада дэлхэйн түүхэдэ үзэгдөөгүй шанга байлдаан эхилээд байгаа бэлэй. Дайе үзөөгүй залуушуул Сергей Бондарчугай найруулан табиһан «Они сражались за Родину» гэһэн гайхамшагта фильмые хараа һэа, хэды хатуу шэрүүн, хүнүүдые мянга мянгаар хайра гамгүйгөөр үрэбхин залгижа байһан дайнай болоһые нэгэ заашье һэа тухайлха ёһотой. Дурсагдаһан киногой үйлэ хэрэгүүд эгээл энэ Волго Дон хоёрой хоорондохи талада болоһон байлдаан тухай домоглоно ха юм. Ород, украин, казах, яхад хүбүүдтэй зэргэлэн, минии абга мэтэр, хэды олон буряад хүбүүд ами наһаяа гамнангүй эндэ тулалдаа гээшэб. Энэ талада алдалан унахадань ая гангынишье бэшэ, харин шороб утаанай үнэр хамарыень хородхообошье, амияа табихын тэндэ алтан дэлхэйдэ ажаһууха һаа һайхан юумэн үгы гэжэ тэдэ һүүлшынхеэ сэдьхээ ёһотой.

ХОЁРДОХЕО МҮНДЭЛҺЭН

Баатарай үхэлөөр эндэ унаһан хүбүүдэй дурасхаалда, үүлэгүй сэлмэг тэнгэри, амгалан жаргалта байдал тухай тэдэнэй хүсэл бодолнуудые бэелүүлэн, бүтэн нэгэшье гэрэй үлөөгүй городой һуури дээрэ һаруул һайхан шэнэ город мүндэлөө. «Хоёрдохёо урган бодоһон энэ город Эсэгэ ороной түлөө Сталинград шадар унаһан сэрэгшэдтэ зорюулагдаһан ёһотойл дурасхаалта хүшөө гээшэ», — гэжэ журналистнуудай конференциин нээлтэдэ КПСС-эй Волгоградска обкомой секретарь В. Б. Ростовщиков хэлээ һэн. 400 жэлэйнгээ ойе тэмдэглэхээ байһан энэ город, бүхы область баян түүхэтэй юм. XVII—XVIII зуун жэлдэ Россида болоһон таряашадай агууехэ буһалгаанай хүтэлбэрилэгшэд Степан Разин, Емельян Пугачев энэл газар дайдаһаа урган гараһан намтартай. Урдандаа Царицын гэжэ нэрэтэй энэ городые хамгаалалга граждан дайнай түүхэдэ алтан үзэгүүдээр бэшэгдэнхэй. Мүнөө үеын Волгоград урданайнгаа алдар солые дээрэ үргэн, гэрэлтэ ерээдүйн алас руу батаар дабшана. Энэ город Волго мүрэнние зубшан урагшахойшоо 80 километрэй зайда нэмжынэ. Орон соогоо үнинэй мэдээжэ болоһон асари томо промышленна предприятинууд: тракторна завод, машина бүтээлгын «Баррикады» завод, «Красный Октябрь» гэжэ металлургическа завод гэхэ мэтэнүүд эндэ бии. Гансал «Красный Октябрь» завод 2 миллион гаран тонно булад хайлуулан гаргана. Энэ заводто манай орон дотор эгээл эрхим шанартай тусхай легированнэ булад үйлэдбэрилэгдэдэг юм байна. Тракторна заводой продукци хаа хаанагүй мэдээжэ болонхой. Тэрэнэй хүсэд нэрэнь — Ленинэй хоёр орденто, Эсэгэ Ороноо Хамгаалгын болон Ажалай Улаан Тугай орденто «Ф. Э. Дзержинскиин нэрэмжэтэ Волгоградай тракторна завод» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэл. Хадын эгсэ ташалангуудаар, намаг соогуур гараха шадалтай энэ заводой тракторнууд Европо, Ази, Америкын 30 гаран орондо эльгээгдэнэ.

Волгоградска областьдо 2 миллион 460 мянган хүн ажаһуудаг юм. Тэдэнэй багахан хубинь хүдөө ажахыда хүдэлдэг. Тиигэбэшье орон соогоо талха ехээр хуряадаг областьнуудай нэгэн гэжэ тоологдодог гээшэ. Харин энэ зунай ган гасуурта область угаа ехээр дайрагдаа. Хоёр, гурбан һарын туршада бороо оронгүй, ото 40 гаран градус хүрэтэр халуун байгаа. Тиигэбэшье гектарай дунда зэргээр 8—9 центнер таряан хуряагдаба. Хуряалгын үедэ комбайн дээрэ 60 — 70 градус халуун болодог байгаа. Харин комбайнёрнууд баатаршалга гарган, эдэ бэрхэшээлнүүдые тэсэбэритэйгээр дабажа, ургасаяа түгэс хуряажа шадаа. Иигэжэ волгоградайхид амгаланшье сагта эрэлхэг зоригтойгоо харуулжа, мүхөөгөө үгтэхэгүй байһанаа дахин батадхаба.

АЙЛШАДТАА ХҮНДЭМҮҮШЭ

Үдэр бүри Волгоградта холоһоошье, ойроһоошье ерэһэн хэдэн мянгаад айлшад буудаг. Хари гүрэнэйшье туристнууд олоор ерэдэг. Морилһон айлшан бүхэние волгоградайхид хани халуунаар угтадаг һайхан заншалтай. Хүндэмүүшэ зонтой нютагууд бэшэ тээгүүр хэды олоншье һаа, Волгоград тэдээн соо онсо илгаатай. Юуб гэхэдэ, энэ городтол адли дайнай зоболонгые дууһан үзэһэн городууд үсөөн ха юм.

Үшөө нэгэ онсо зүйл гэхэдэ, волгоградайхидай омогорхол. Энэньшье гайхалтай бэшэ. Эдэнэй омогорхоогүй һаа, бэшэ хэн омогорхохоб? Эндэхи зон омогорхохо ёһоорсо омогорхоно. Үбсүүгээшье тоншожо ябадаггүй. Эдэнэй омогорхол сэдьхэлэйнь гүн оёорто хадагалаатай эрэлхэг хатуу зоригой нангин һур һүлдэ болоно.

Волгоградай дабт[...] хэл маяг, хүндэмүүш[...] рим олон ушар дэ[...] рагдадаг. Аэропортһо[...] ошодог харгын хажуу[...] метр үндэр, гоё зу[...] шэмэглэгдэһэн хаб[...] дээрэ «Волгоградай[...] нэгэниинь һурадаг[...] градай эрдэм ухаан[...] градай соёл» гэхэ м[...] нөөдэрэйнь түйл[...] гэршэлһэн тоо, б[...] бэшэгдэнхэй. Экспресс[...] город тээшэ дүтэл[...] рүүшынхеэ иишэ ер[...] нүүдтэ туһатай мэдэ[...] носхолнуудые хээд, «[...] дой» агентствын дэрг[...] гаад: «Манай баатар[...] гоградта морилжо [...] хүндэтэ айлшад!» — [...] хэдэнь, хэнэйшье уяр[...] гаа һэн.

Городой түб таһ[...] дог Баатарай үхэлөөр[...] тэмсэлшэдэй талмай[...] буугаад, таксин зогсо[...] зарта ошожо ябатар[...] данай түхэлэй, ул[...] дабхар шулуун гэрэй[...] бүлэг бүлэгөөр хүнүү[...] ранхай, француз хэл[...] гаралдахань дуулд[...] француз туристнууд Х[...] гын гүрэнэй музейтэ[...] сажа байһан байба. Э[...] баруун урдахана —[...] харлашаһан, досоогоо[...] зайн галай түмэр б[...] рэнэй түмэр сэмгэни[...] һоо газар хүрэтэр[...] олон жэжэшье, том[...] хэнүүдтэй. Проводам[...] 42 оной намарайхида[...] һанжанхай...

Һүүлдэнь мэдэхэдэм[...] дэһээ бүри дүтэхэнэ[...] универмагай подвал [...] оной январиин 31-дэ[...] град шадархи немецк[...] бүлэглэлэй коман[...] генерал-фельдмаршал[...] плендэ абтаһан байб[...] дөө, Волгоградай г[...] гудамжа бүхэн агууе[...] даанай түүхэтэй холбо[...]

Конференциин делег[...] «Южная» гостиница[...] түхеэрэгдэһэн номерну[...] гэ-нэгээр, хоёр-хоёро[...] габа. Дээдэхи дабхар[...] хоор Волго харагдан[...]

Н. БАДМАРИН[...]

(Түгэсхэлынь хожом[...])

ХЭБЛЭЛ ШЭНЖЭЛЭН ТАЙЛБАРИЛНА

РИМ. (ТАСС). «Экспертнүүдэй һанамжын ёһоор, октябриин 8-да Меранода хойшолуулагдаһан дүрбэдэхи партидал адлирхуу партинуудые эдэнэр наадахадаа, Карпов илажа гараһан байха, — гэжэ нютагай «Паэзе сера» газетэ бэшэнэ. — Хэрбээ иимэ ушарта Корчной хараар наадахадаа, өөрынгөө ябадалнуудаар дэлхэйн чемпионие тээлмэрдүүлхэ гэбэл, алдуу эндүү гаргаба гээшэ...»

Хойшолуулагдаһан партида Карпов булюу байдалтай байгаа гэжэ «Джорнале» мэдэрнэ.

МАДРИД. (ТАСС). Карпов болон Корчнойн хоорондо Меранода боложо байһан мүрысөөнэй хойноһоо Испаниин хүн зон анхаралаа ехээр хандуулна. Бүхы шахуу газетэнүүд уулзалгануудай үрэ дүнгүүдые мэдээсэхэһээ гадна, партинуудай шэнжэлэлнүүдые толилно.

БУЭНОС-АЙРЕС. (ТАСС). Мүрысөөнэй түрүүшын партинуудта Анатолий Карповай һүбэлгэн бэрхээр, онсо еерын маягтайгаар наадаһыень нютагай шатарай шэнжэлэгшэд үндэрөөр сэгнэнэ.

Хоёрдохи партидаа илалта түйлахадаа, «Насьон» газетын тусхай корреспондент Лючиано Камаррын хэлэһэнэй ёһоор, тэрэ үндэр мэргэжэл шадабаритай байһанаа харуулаа. Нааданай һүүл багта чемпион дээрээ ортошогүй һайнаар наадаа. Карпов сугларгшадай нэрьемэ альга ташалгада хүртэхэ ёһоороол хүртэбэ.

Хоёрдохи партидаа дэлхэйн чемпион «һүбэлгэн бэрхээр, алдуу эндүүгүйгөөр наадахадаа, партиин али бүхы шатые түгэс һайнаар мэдэхэ байһанаа харуулаа» гэжэ «Кларин» газетын корреспондент гроссмейстер Мигель Найдорф тэмдэглэнэ.

БЕЛГРАД. (ТАСС). Шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөе Югославиин хэблэл үргэнөөр шэнжэлнэ. А. Карпов мүрысөөнэй эхиндэ гурбан парти шүүбэ гэжэ ТАНЮГ агентствын шатарай шэнжэлэгшэ Б. Кажич тэмдэглэнэ. Дүрбэдэхи партида түрүүшээр хюлгэ дээрэхи байдал адлирхуу байгаа һэн. Эгээл иимэ байдалда дэлхэйн чемпион наадаяа улам эршэдхэн, нүгөөдынгөө багаханшье алдууе шадамараар һамбаашалжа, илалта түйлаһан байна. «Энэ парти тэнсэлгээр дүүрэхэнь ха» гэжэ шэнжэлэгшэд, шатарта дуратайшуулай олонхид тоолоһоншье байха. Тэрэ сагаа зүбөөр, һайнаар гаргашалжа шададаг байһанаа харуулаа. Нүгөө талаһаа, дэлхэйн чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхые эрмэлзэгшэ ехэл хүжүүнээр наадана. Удаадахи партинуудаа амжалтатай һайнаар наадахын тула бэеэ гартаа абажа, бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ хараатайб гэжэ Корчной журналистнуудта мэдүүлбэ.

Дүрбэдэхи партияа һэргээжэ наадахадаа, В. Корчной бланка дээрэ ехэл сэдьхэлээ хүдэлэнгээр гараа табяад, тэрэнээ чемпион тээшэ сухалтайгаар шэдэжэрхёо гэжэ М. Радойчич «Политика» газетэдэ бэшэнэ. Энэ ушарые харахадашье зохидгүй байгаа.

БУЭНОС-АЙРЕС. Карпов — Корчной хоёрой нааданай байдалые эди шэдеэр лэ хубилгажа болохо гэжэ Аргентиныи шатарай шэнж[...] багсаамжална. Дэлхэй[...] пионой нэрэ зэргэд[...] хые хүсэгшэдэ иимэ [...] ди хүрэжэ ерэхэ [...]

ПРАГА. (ТАСС). Д[...] партиин үрэ дүн Ко[...] шанга сохилто болоб[...] ЧТК-гай шэнжэлэгшэ [...] Гурбан жэлэй урда [...] гиодо болоһон мүр[...] түрүүшын гурбан пар[...] сэлгээр дүүрээ һэн, [...] мүнөө дэлхэйн чемпи[...] тоотойгоор шүүжэ [...]

Гэбэшье мүрысөөн[...] жэлһөөр. Илажа гара[...] ла Карпов шэнэ пар[...] шүүхэ зэргэтэй гэж[...] хо шухала. Шатарай [...] мүрысөөндэ нэгэшье [...] да илалта түйлаха гэ[...] гэн хэрэг бэшэ.

ТАБАДАХИ ПАРТИ

МЕРАНО. (ТАСС). Шатараар дэлхэйн түрүү һуури[...] түлөө мүрысөөнэй табадахи парти Конгрессүүдэй[...] „вар» гэжэ байшан соо боложо байна. В. Корчной [...] С4-дэ ябахадань, хараар наадаһан дэлхэйн чемпи[...] толий Карпов хүбүүгээрээ Е6-да ябажа, харюусаһан [...] Энэ парти 45-дахи ябадалдаа хойшолуулагдаа.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖ

«Спортлотонуудай» октябриин 10-да [...]гэгдэһэн 41-дэхи тираж.

«19-һөө 6-ень тааха». 2—биатлон, 8 — велоспорт-трек, 10—уһан дээрэ бүмбэгөөр наадалга, 20 — далбагата спорт, 26—табан зүйлэй мүрысөөн, 37—автоспорт.

«36-һаа 5-ень тааха». 7—классическа барилдаан, 18—хүнгэн атлетикэ, 27 — һур харбалга, 33—футбол, 36—авиаспорт. (ТАСС).

ФУТБОЛ. ХЭНИИНЬ ЭРХИМЛЭГШЭ А[...]

Манай зоноһоо СССР-эй «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг футболистнуудай дунда ээлжээтэ 28-дахи ба 29-дэхи уулзалганууд үнгэргэгдэбэ. Нааданай дүн хаража үзэхэдэ, мүрысөөнэй таблицада түрүүшын табан һуури эзэлээд ябаһан команданууд диилдэнгүйгөөр наадахые эрмэлзээ. Жэшээнь, түрүү һуури эзэлжэ ябаһан Барнаулай «Динамо» команда Благовещенскын «Амурта» айлшалаа. Тиин эдэнэр талмайн эзэдтэ 3:1 тоотойгоор шүүгдэхэ баатай болобо. Харин эдэнэр удаадахи уулзалгаяа манай «Локомотивай» стадион дээрэ үнгэргэхэдөө, 0 : 1 тоотойгоор илажа, мүрысөөнэй таблицада байдалаа бүри һайн болгожо шадаа. Мүнөөдөө хоёрдохи һуурида гараһан Ангарскын «Ангара» команда хоёр уулзалга өөрынгөө стадион дээрэ үнгэргэһэн байна. Эдэнэртэ айлшаар ерэһэн Тюмениин «Факел» талмайн эзэдтэ 5 : 0 тоотойгоор шүүгдэбэ. Зүгөөр Омскын «Иртыш» эдэнэртэйгээ наадахадаа, уулзалгаяа 0:0 тоотойгоор түгэсхэжэ, шухала очко өөртөө бэшүүлбэ. Мүн эдэнэр Эрхүүгэй «Звезда» командатай наадахадаа, 1 : 1 тоотойгоор тэнсэһэн байна. Байгша оной нааданай дүүрэтэр манай зоны футболистнууд тус тустаа гурба гурбан уулзалга үнгэргэхэнь. Багсаамжалаад үзэхэдэ, Барнаулай футболистнууд эдэ уулзалгануудһаа 3—4 очко абажа шадаа һаа, түрүү һуури эзэлжэ, зоны чемпион болоод, Россин Федерациин бусад зононуудта эрхимлэжэ гараһан командануудтай СССР-эй нэгэдэхи лигэдэ орохо эрхэдэ хүртэхын түлөө наадаха болоно. Эдэнэр нэгэ уулзалгаяа Пермиин «Звездатай» гэртээ үнгэргэжэ, гэдэ хоёр наадаяа Эрхүүгэй «Звезда», Ангарскын «Ангара» командануудай талмайнууд дээрэ үнгэргэхэ юм.

Зай, хоёрдохи һуури[...] «Ангара» «Автомобилист[...] рой хэниинь ээлхэ [...] Эдэ хоёр нэгэ-нэгэ[...] да Новокузнецкын, Т[...] стадионууд дээрэ у[...] болоно. Харин һүүл[...] хоёр уулзалга[...] дынгөө стадионууд[...] наадаха юм. Энэ «[...] билист», Омскын «И[...] Тюмениин «Факел»[...] дануудтай, «Ангара»[...] скын «Торпедо», Б[...] «Динамо» команда[...] наадаха болоно. [...] дагша хоёр ко[...] футболистнуудай эд[...] залгануудаа хэр зэрэ[...] гэһэнһөөнь, хэды о[...] һанһаань нааданай [...] сологдожо, хэнэйнь [...] жэ гараһаниинь эл[...] юм.

Бусад командануу[...] дэ, алишье команд[...] болистнууд эрхиим[...] хүсэхэеэ болинхой. М[...] «Факел», «Чкаловец» ко[...] мандануул мүрысөөн[...] лицада һүүлшын хоёр[...] ээлжэ ябана. Тиим[...] най «Локомотив» [...] оной уулзалгануудые[...] һанда хүрэмэ үнгэр[...] «Локомотивай» фу[...] нууд һүүлшын гурба[...] залга үнгэргэхэеэ А[...] на зугаа хото[...] ошонхой.

Мүнөөдэрэй байда[...] рысөөнэй таблица [...] дэ анхаралда толи[...]

Команданууд	наадаа	шүүгээ	тэнсээ	алдаа	бүмбэгэ	очко
1. «Динамо» (Барнаул)	29	19	4	6	49—22	42
2. «Ангара» (Ангарск)	28	17	3	8	48—25	37
3. «Автомобилист» (Крас.)	29	15	7	7	47—24	37
4. «Иртыш» (Омск)	28	16	4	8	46—25	36
5. «Уралец» (Нижний-Таг.)	28	12	9	7	39—29	33
6. «Амур» (Благовещ.)	29	13	6	10	42—31	32
7. «Уралмаш» (Свердл.)	28	13	4	11	42—30	30
8. «Манометр» (Томск)	28	13	4	11	40—32	30
9. «Луч» (Владивосток)	29	13	4	12	46—36	30
10. «Запсибовец» (Н-Куз.)	28	12	4	12	43—40	28
11. «Торпедо» (Рубцовск)	29	11	4	14	45—47	26
12. «Звезда» (Пермь)	29	10	6	13	33—37	26
13. «Звезда» (Эрхүү)	28	10	6	12	34—39	26
14. «Локомотив» (Ү-Удэ)	29	10	5	14	27—45	25
15. «Амур» (Комсомол.)	29	9	6	14	27—30	24
16. «Факел» (Тюмень)	28	6	6	16	25—50	18
17. «Чкаловец» (Новосиб.)	28	2	2	24	6—75	6

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, облпрофсоведтэ, ВЛКСМ-эй обкомдо. «Табан жэлэй түүхэ бэшэг» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Таряа хуряалга-81». «Таряан саһанда дарагдаа» — С. Захаровагай статья. «Фермэнүүдтэ — һайн үүлтэрэй мал» — А. Данчиновай статья. «Арадай хинагшадай һуралсал» — Н. Пустосмеховэй корреспонденци.

Хоёрдохи хуудаһанда. Партиина ажабайдал: тоосоон ба һунгалта. «Эхин организациин дайшалхы шадабарие дээшэлүүлхэ» — Д. Тумановай статья. «Харилсаа холбооной шэнэ шата» — М. Мохосоевой статья. Районно газетэнүүдһээ абтаһан мэдээсэлнүүд. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда. Мүнөөдэр — стандартизациин уласхоорондын үдэр. «Эмхидхэлэй аша үрэтэй арга» — Ю. Музыкын статья. Социалис оронуудта. ТАСС-ай, АПН-эй корреспондентнүүдэй материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Республикын нютаг нютагай һонин. Спорт. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.35—«Үнэн хани, нүхэд»— мультфильм. 9.55—И. В. Ольшанский. «Тропининтан»— фильм-зүжэг. 12.45—Шэнэ һонин. (12.50—хүрэтэр). 15.10— Дамжуулгын программа. 15.15—Шэнэ һонин. 15.35—Таджигай ССР-эй байгуулагдаһаар 'оин баярта зорюулагдаһан телевизионно баримтата фильмүүдэй программа. 16.20 — Таджигай телевидени болон радиогой арадай инструментнүүдэй ансамблиин концерт. 16.45—«Соргой хүхюун мүрысөөнүүд». 17.30—Йеменэй Арадай Демократическа Республикын национальна һайндэрэй—Революциин үдэртэ. Кинопрограмма.

Улаан-Үдэ. 18.15—«Байгал» программа. 18.45 —«Ажалшадай бэшэгүүдтэ—үдэр бүриин анхарал» (буряадаар).

Орбита. 19.00—«Бидэ БАМ баринабди». 19.30—19.45 — Забһарлалга. 19.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 20.00—Түбэй телевидениин ба бүхэсоюзна радиогой электро-хүгжэмэй инструментнүүдэй ансамблиин концерт. 20.25—«Эрдэм наукын бодото байдал». 20.55—«Черный треугольник»—олон серитэй телевизионно уран һайханай фильмын премьерэ (1-дэхи сери). 22.00—«Время». 22.35—«Уран зохёолой уг баялиг». Ясная Поляна (1-дэхи фильм). 23.25—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 23.40—РСФСР-эй арадай артистка З. Долуханова ород композиторнуудай романснуудые гүйсэдхэхэ. (00.10 час хүрэтэр).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00—«Газарай гүн дундахи дулаае хэрэглэхэ»—эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 13.15—«Таанадта, Кара Кийик» — телевизионно уран һайханай фильм. 14.00—Юрэнхы болбосорол. 9-дэхи класс. Түхэл, шэнжэнүүд. 14.15—А. С. Грибоедовэй ажэбайдалай ба ажал ябуулгын хуудаһанууд. 15.05—«Түсэбтэ табан жэл—минии залуу наһан» (2-дохи дамжуулга). 15.50—Гомер. «Одиссей» (2-дохи дамжуулга). 16.45 — «Хүдөөгэй барилдаашад» — телевизионно баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 17.00—«Хөөрэжэ үгыт». 17.30—«Диилдээгүйшүүл», «Сахалинай загаһа үсхэбэрилэгшэдэй ажал хэрэгүүд» гэһэн баримтата фильмүүдэй программа.

Орбита. 18.15—«Арадай уран бэлиг» — телевизионно шэнжэлэл.

Улаан-Үдэ. 19.00—«Таанадта, агитаторнууд болон пропагандистнууд». 19.20 — Соносхолнууд. 19.30—Фильм-концерт.

Орбита. 20.00—«Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» «Эх, Тишка-Тишка» — мультфильм. 21.15—«Правда» газетын политическэ шэнжэлэгшэ Ю. А. Жуков уласхоорондын темээр хөөрэлдөө хэнэ. 21.45—«Время». 22.35—«Дорога в Кара Кийик» — телевизионно уран һайханай фильм. 24.00—Хоккейгээр СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн. ЦСКА—«Спартак».

САГААН УЛАРИЛ

МҮНӨӨДЭР республика доторнай сэлмэжэ, бүрхэжэ байха. БАМ шадар багаханаар саһан орохо. Баруун тээһээ секундын 3 — 8 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. 8—13, хойто районуудта 2 — 7 градус дулаан байха.

УЛААН-ҮДЭДЭ шиниг нойтон унахагүй. Баруун тээһээ секундын 3 — 8 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. 11 — 13 градус дулаан болохо.

ОКТЯБРИИН 15 — 16-най үдэрнүүдтэ сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, зарим газарнуудта саг зуура саһатай бороо орохо. Баруун тээһээ секундын 9 — 14 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Һүниндөө 1 — 6 градус хүйтэн, октябриин 15-да үдэртөө 5—10, октябриин 16-да 2 — 7 градус дулаан байха. Зарим районуудта һүниндөө 1 градус дулаан, 2 градус хүйтэрхэ.

Редактор Р. Б. ГАРМАЕ[В]

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52 секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-62-58, культуры и школ—2-60-21 информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63 фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Го[с]ственного комитета Бурятской АСС[Р по] делам издательств полиграфии и кн[иж]ной торговли.
Н-00703. Заказ № 236. Индекс [...]